

νοί, ἢ ἄλλης Ἐρησκείας αὐθραποί (ἔξω μόνον αὐτοῦ εἰς τινα ἕξ αὐτῶν ἀδεια διὰ βασιλικῆ ὀρίσμου) παρὰ μόνον οἱ τῶ του Μωάμεθ Ἐρησκάοιτες, οἱ δὲ παραβῆτες τὸν ὄρον τοῦτον, εἶναι ἔνοχοι ἢ εἰς ἔξομωσιν, ἢ εἰς κεφαλικῶν τιμωρίαν. ὅλα ὅμως τὰ ἔξωθεν τοῦ Ναῦ, καὶ τῆς Αὐλῆς, φαίνοινται ἀπὸ τὸ λεγόμενον Παλάτιον τοῦ Πιλάτου, εἰς τὸ ὁποῖον τινὲς σήμερον ἔχει τινὲς κατοικίαν τε ὁ Ἐπαρχος τῆς Πέλειος ἑαυτῆς, ἢτοι ὁ Πασᾶς.

Περὶ τούτου τοῦ Ναῦ ἀσύμφωνα πολλὰ καὶ ἰσορρῶνται, καὶ λέγονται παρὰ τοῖς Ἀραβῶν, καὶ Ὀθωμανοῖς, ἅτινα ἀντίκεινται τῇ Θείᾳ Γραφῇ, καὶ τοῖς παρῆμιν ἀληθεῶν Ἱστορικοῖς, τὰ ὁποῖα καίπερ εἰδότες ἀκριβῶς, ὅμως ἐκ ἕξου γραφῆ παραδόναι, τὸ δὲ αἴτιον πασιδῆλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τοῦ Θεῖου, καὶ προσκυντῆ Ναῦ τῆς τῆ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἀναστάσεως.

Αλλὰ καιρὸς εἶναι νὰ εἰπῶμεν περὶ τοῦ σεβασμιωτάτου, καὶ ἀγιωτάτου Ναῦ τῆς τοῦ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἀναστάσεως, δηλαδὴ διὰ τινὲς μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγιωτάτου, καὶ Ἀποστολικῆ Πατριαρχικῆ Θρόνου τῆς Ἱεροσολύμων, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ καὶ ἐκτίσθη εἰς τιμὴν τῆς τοῦ Κυρίᾳ ἡμῶν Ἀναστάσεως, καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τῶ λοιπῶν σωτηριαδῶν παθῶν, εἶναι καὶ ὁ πλέον ἕξαιρετώτερος, καὶ περιφημος, καὶ ὑπερβαίνει καὶ εἰς τινὲς ἀξίαν, καὶ τινὲς ἀγιότητά, ὅχι μόνον παύσαι αὐτῶ ἄλλης Θεῖου Ναοῦ τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς Παλαιστίνης, ἀλλὰ καὶ τῆς Οἰκουμένης ἀπάσης. ἐπειδὴ καὶ ὡς εἰς πρωτότυπον ἄπασαι πρὸς αὐτὸν ἀναφέρονται, καὶ ἐν αὐτῷ πρῶτον τὸ μέγα Θεοσαστήριον κατασκευάσας, ἐπὶ αὐτῷ δηλαδὴ εἰς τὸν σεβασμιον Γολγοθαῖ, ἐν ᾧ ἐγένετο θύμα τὸ Ἀρνίον τὸ πρὸ καταβολῆς Κόσμου ἐσφαγμένον, ὁ Τίος, καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ τὸ κατὰ σάρκα, εἰς ὃν ἔβηκε τὸ πικρὸν χρεῖον αὐτοῦ αἷμα, καὶ δούε ἑαυτὸν ἀτίλυτρον ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἔξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀλλοτρείου. διὰ νὰ γένη δὲ ἡ περὶ τούτου διήγησις πλέον σαφεστέρα, χρεῖα εἶναι νὰ σημειώσωμεν πέντε τινὰ εἰς ἕξω χωρῶν κεφάλαια.

Πρῶτον, αὐτὸ εἰσάθη προτετυπωμένιος ὁ Θεῖος οὗτος Ναὸς εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀκακίας, καὶ ἀσωότητος.

Δεύτερον, αὐτὸ καὶ ἐν τῷ Φυσικῷ Νόμῳ.

Τρίτον, αὐτὸ καὶ ἐν τῷ Γραπτῷ.

Τέταρτον, καὶ τίναν τρόπον, καὶ μετὰ ποῖα αἰνίγματα ἐπροφητεύθη παρὰ τῶ Προφητῶ.

Καὶ Πέμπτον, παρὰ τίνων ἐκτίσθη καὶ τινὲς ἀρχῶν, καὶ ποσαχῶς ὀνομάζεται, καὶ ὑπὸ τίνων ὕστερον ἀνεκαίρισθη καὶ διαφόρων καιρῶν ὁ Θεῖος οὗτος Ναὸς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Ὅτι ὁ ἔνδοξος , καὶ Θεὸς Ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως ἦτον προτεινω-
μένος καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκακίας , καὶ ἀθωότητος.

Πολλοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ Διδάσκαλοι ἐπισημοῦ ὀνόματος βεβαιῶσιν , ὅτι ὁ
προσκυνητὸς Ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως ἦτον προτυπούμενος καὶ
εἰς τὸν πρῶτον Νόμον , ἦτοι τῆς ἀθωότητος , καὶ τῆς ἀκακίας , καὶ ἀμαρτη-
σίας , καὶ εἰς τὸν δεύτερον , ἦτοι τὸν Φυσικόν , δηλαδὴ τῆς πεπρωκίης φύσεως , καὶ
εἰς τὸν τρίτον , ἦτοι τὸν Γραφικόν , καὶ τέταρτον , εἰς τὰς ῥήσεις τῶν Προφητῶν ,
καὶ αἰνίγματα . βεβαιῶσιν ταῦτ' ἐν τῷ ἐπανεμίλῳ , καὶ ἀλαβῇ γνώμῳ αὐτῶν
μὲ διαφόρους λόγους . ἡμεῖς ὅμως εἰς τὸ παρὸν Σύνταγμα λέγομεν ὅτι δοκοῦντα
ἡμῖν σαφέστερα , καὶ ἀναγκαϊότερα .

Καὶ λοιπὸν πᾶς εἰς τὸν πρῶτον Νόμον , ἦτοι τῆς ἀθωότητος , ἦτον προτυπέ-
μενος ὁ ῥηθεὶς ἕτος σεβάσμιος Ναὸς , καὶ μάλιστα ἐν τῷ Παραδείσῳ , συνάγειται
ἐκ τούτων .

Καθὼς ἐκεῖνος ὁ Παράδεισος ἐφύτ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς , οὕτω καὶ αὐτὸς ὁ Ναὸς ἐκ-
λέχθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Κόσμου , καὶ ἠτοιμάσθη εἰς τὸ νὰ γένη ἐν αὐτῷ θυσία ὁ
Κύριος ἡμῶν , τὸ Ἄγιον δηλαδὴ τὸ ἐσφαγμένον πρὸ κατὰβολῆς Κόσμου , ὡς
λέγεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (13.8) καὶ αὐτὸ διὰ τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ , πρόξενον
τοῦ θανάτου ἐκτίσθη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὁ Παράδεισος τῆς τρυφῆς , διατὶ νὰ μὴ ἠτοιμα-
σθῆ ἕνας ὅμοιος διὰ τὸν νέον Ἀδὰμ , τὸν πρόξενον τῆς ζωῆς ἰσοῦν Χριστὸν ἔξω
ἀπὸ τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς , ἐπλάσθη ὁ πρῶτος καὶ παλαιὸς Ἀδὰμ ἀπὸ
πυλὸν χοϊκόν , καὶ ἐπειτὰ ἐτέθη εἰς αὐτὸν , ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος Ἀδὰμ ὁ Χριστὸς ,
ἔξω ἀπὸ τὸν Ναὸν ἔλαβε μορφὴν , καὶ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τῆς καθαρωτάτης Γῆς
τῆς Παρθενικῆς Μήτρας πρῶτον , καὶ ἐπειτὰ ἐτέθη εἰς αὐτὸν .

Ὁ Ποταμὸς ὅπως εὐγυνεν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς τρυφῆς , καὶ ἐπότιζε τὸν Παράδει-
σον , ἐπροτύπωνε τὸν Χριστὸν , ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αἰγιώτατον Ναὸν , καὶ τό-
πον , ὡσαύτ' ἀπὸ μίαν αἰέναν Πηγὴν ἔτρεξαν , καὶ ῥέουσιν οἱ ποταμοὶ τῶν θείων
χρισμάτων , ἀπὸ ὧν ὁποῖος ὄχι μόνον ὁ τόπος τῆς Ἱερουσαλὴμ , ἀλλὰ καὶ ὅλος
ὁ Κόσμος ποτίζεται , καὶ γόνιμος γίνεται . τῆτος ὁ αἰγιώτατος Ναὸς ἦτον προτυ-
πούμενος μέσα εἰς τὸν Παράδεισον , ὅτι αἰάμεσα εἰς τὸ ἄλλα καλὰ ὅπως ὁ Θεὸς
ἐφύτ' ἀπὸ εἰς ἐκεῖνον τὸν Παράδεισον , τὰ πλέον ἔλαβε εἰς αὐτὸν δύο , τὸ εὖ-
λον γινώσκον τῆς εἰδένας καλῆς , καὶ πονηρῆς , καὶ τὸ εὖλον τῆς ζωῆς . καὶ εἰς τούτον
τὸν Ἱερὸν Ναὸν ἀνέσονται πολλὰ , καὶ διάφορα σημεῖα διαφόρου ἀλαβείας ,
ἀπὸ τῶν ὁποῖα ἀφραίνονται οἱ προσκυνηταὶ αὐτῷ πνευματικῶς . τὰ ἔλαβε ὅμως
εἶναι δύο , τύπος πολλὰ σύμφωνος μὲ ἐκεῖνα τὰ δύο εὖλα , καὶ εἰς ἐκεῖνα προτε-
τυπωμένος . ὁ ἵνας , ὁ αἰγιώτατος τῆς Κρατῆς τόπος , σύμφωνος μὲ τὸ εὖλον τῆς
εἰδένας γινώσκον καλῆς , καὶ πονηρῆς . ὁ ἄλλος , ὁ ἔνδοξος Τάφος τῆς Κυρίου ἡμῶν ,
σύμφωνος

σύμφωνος με τὸ Εὖλον τῆς ζωῆς. Ἐπροεικόνιζε δὲ τὸ πρῶτον, ἦτοι τὸ Εὖλον τῆς εἰδένας γνωσὸν καλῆ, καὶ ποιηρῆ, τὸν ἅγιον Γολγοθαῖν, διότι καθὼς ὁ καρπὸς ἐκεῖνος ἐὰν ἤθελε ληφθῆ ἐν καιρῷ, καὶ ἐπιτηδείως, ἤθελε γενήσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν γνώσιν τῆς καλῆ, καὶ ποιηρῆ, καὶ ἀκολούθως οὐδὲν καρπὸς τῆς Εὐλῆ τῆς ζωῆς, ἔτις ὁ Χριστὸς αἰαθὰς εἰς τὸ ὄρος τῆς Κρανίῆς, ἐπερμαζώξε τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ἦτοι ἐγώθη τὸ πάθος τῆς θανάτου, καὶ μετὰ τὴν δοκιμὴν ἔμαθε τὴν ὑπακοὴν, καθὼς ὁ Ἀπόστολος λέγει (5. 8. πρὸς Ἑβραίους) ἔμαθε τὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας, καὶ τῆς ποινῆς, καὶ πόσον χρεῖζει μία ψυχὴ, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἔχυσε τὸ πανάχραντον αἷμα, τὸ τιμιώτερον ἀσυγκρίτως παντὸς θησαυρῆ.

Ἐγένετο Εὖλον γνώσεως εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, διότι ὅταν ὑψώθη ὁ Χριστὸς εἰς τὴν Καθῆδρον τῆς Σαυρῆ εἰς τὸ ὄρος τῆς Κρανίῆς, ἐγνωρίσθη Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, καθὼς ὄντας ζωντανὸς τὸ ἐπροεῖπε μετὰ ἐκείνα τὰ λόγια, Ὅταν ὑψώσετε τὸν Υἱὸν τῆς Ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, (Ἰωάνν 8. 28.) καὶ ἀληθινὰ ὡσαύτως εἰς μίαν Θεϊκὴν Ἀκαδημίαν ἐγνώρισεν ὁ Ληστής τὸν Κύριον, ὁμοίως καὶ ὁ Κεντηριῶν ὁμοῦ μετὰ ἄλλους ἐκλεκτῶν, καὶ ἐγένοντο κληρονόμοι τῆς αἰωνίου ζωῆς, σιωπῶντας οὐδὲν ἀποβλήτας, οἵτινες ἐγένοντο κληρονόμοι τῆς ἀτελεσιτελοῦς κολάσεως.

Εἰς δὲ τὸ Εὖλον τῆς ζωῆς προετυπῆτο ὁ σεβασμῶς Τάφος τῆς Χριστῆς, διότι ὄχι μόνον αὐτὸς ἐκ τῆς τῆς Τάφου αἰετὴ ἐνδοξος, καὶ ἀθάνατος, ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ῥωμ. 6. 9.) θανάτου αὐτῆς ἐκέτι κυριεύει, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς τῆς χάριτι, καὶ δυνάμει τῆς αὐτῆς Ἀναστάσεως, ἔχομεν νὰ αἰασηθῶμεν διπλῆ αἰαθάσει, μετὰ πνευματικῶν, καὶ ἀμαρτίας εἰς τὴν χάριν, καὶ μετὰ σωματικῶν, ἐπειδὴ καὶ ἅπαντες οἱ ἀποθανόντες εἰς τὰ τέλη τῆς αἰώνων, ἔχουσι νὰ αἰασηθῶσιν ἀφθαρτοί. ὅθεν ὁ Ἀπόστολος (Ῥωμ. 4. 25.) ὡς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαιοσύνην ἡμῶν. καὶ σαφῆς ἐρον (Ῥωμ. 6. 4. καὶ 5.) συνιᾶφθῃμεν ἐν αὐτῷ διὰ τῆς Βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσαύτως ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τῆς Πατρὸς, ἔτις καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγονάμεν τῷ ὁμοιωμάτι τῆς θανάτου αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς αἰαθάσεως ἐσόμεθα.

Ἐτέθη ὁ παλαιὸς Ἀδάμ ἐν τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, εἰς τὸ ἐργάζεσθαι, καὶ φυλάττειν αὐτὸν (Γέν. 2. 15.) καὶ ὁ νέος ἐν τῷ Ναφ τῆς τῆς, ἀφ' ἧς ἐνήργησε, καὶ ἐποίησε τὴν σωτηρίαν, καὶ ἔχει παντοτινὰ τὴν φροντίδα.

Ἐν ἐκείνῳ τῷ Παραδείσῳ ἐπλασθη ἡ Εὐα ἀπὸ τῆς πλάσθαι τῆς Ἀδάμ, ἐν δὲ τῷ ἀγνώστῳ τῆς τῆς Τόφου ἐκ τῆς αἵματος, καὶ ὕδατος ὅπως ἀπὸ τῆς πλάσθαι τῆς Χριστῆς ἐξήλθεν, ἐρραντίσθη, καὶ ἐσχηματίσθη ἡ Ἐκκλησία.

Ἐξω ἀπὸ τῆς δύο ἐκλεκτῶν Εὐλῶν, καὶ Δένδρα τῆς γνώσεως τῆς καλοῦ, καὶ ποιηρῆ, καὶ τῆς ζωῆς, ἔκαμε ποταμὸν ἰσραήλ, καὶ ἐπίσημον τὸν Παραδεισον ὁ ἐκπορεύμενος Ποταμὸς καὶ αὐτῆς, ὅστις αἰατρέχοντας, καὶ ποτίζοντας τὸν Παραδεισον, καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βασιάζῃ τὴν πλημμύραν τῆς ὕδατων μέσα εἰς τὸν ῥεῖθρον, χωριζόμενος εἰς τέσσαρα μέρη, ἐχύνετο καὶ εἰς ἄλλας τόπους διὰ τὰ

ὄν ποτίζει, καὶ γὰρ ὄν κάμη πλέον καρποφόρος (Γέν. 2. 10.) καὶ Χριστὸς ἰσα-
τῆρ ἡμῶν, ἡ ἀρχὴ καὶ πηγὴ πᾶτων τῶν ἀγαθῶν ποτίζει, καὶ ποιεῖ καρπο-
φόρον τὸν Ἱεροσολυμιτικὸν Παράδεισον, δηλαδὴ τὸν Ναὸν προτυπωμένον ἐν ἐκεί-
νῳ τῷ Ποταμῷ, καὶ λαμπρύνει καὶ τὴν Σεραμβάδισσαν, καὶ τὴν στρατομένην
Ἀγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅλην τὴν Οἰκουμενὴν, Ἀσιατολίαν, Δύσην, Ἄρκτον, καὶ
Μεσημβρίαν μετὰ ὕδατα, καὶ τὰ δῶρα τῆς Θείας αὐτῆ χάριτος.

Ποταμὸς εἶναι ἀληθινὰ ὁ Χριστὸς, ἐκπορεύμενος ἀπὸ τὸν τόπον τῆς τρυφῆς καὶ
πέντε τρόπων. Πρῶτον, καὶ τὴν προαιώνιον Γέννησιν, καθ' ἣν εἶναι υἱὸς Θεῶ.

Δεύτερον, καὶ τὴν χρονικὴν Γέννησιν, καθ' ἣν εἶναι Υἱὸς Ἀνθρώπου.

Τρίτον, καὶ τὴν θνητὴν ζωὴν, καθ' ἣν εἶναι Ἰησοῦς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις
συνανιστάμενος.

Τέταρτον, καθὼς ἐπαθεῖ ἐπὶ Σαυεῶν.

Πέμπτον, καθ' ὅσον ἀνίστη ἀθάνατος ἐκ τῆς Τάφου, καὶ αἰβη ἐνδόξως εἰς ὄν
Οὐρανῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τῆς Θεῶ, καὶ Πατρὸς.

Καὶ Πρῶτον, πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι Ποταμὸς καὶ τὴν Θεοτότητα, τὸ εἰδείξεν ὁ Προ-
φήταξ Δαβίδ, ὅστις ὁμιλῶν διὰ τὸν Πατέρα, λέγει (Ψαλ. 35. 10.) ὅτι πα-
ρὰ σοὶ Πηγὴ ζωῆς.

Πηγὴν ἐνοῶσιν οἱ Ἱεροὶ Ἐξηγηταὶ τὸν Υἱὸν, μάλιστα ὁ Θεοδώρητος θέλει,
πῶς ὁ Δαβίδ ἐκείνην μᾶς ἐφανέρωσεν λαμπρῶτα τὴν Ἀγίαν Τριάδα, διότι
τὸν μοιογενῆ αὐτῆς Υἱὸν, τὸν ὠνόμασε Πηγὴν ζωῆς, ὅστις παρὰ τῷ Ἱερεμίᾳ
(10. 13.) μόνος τε ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν μετὰ τὸ ἴδιον τῆτο ὄνομα, ἐμὲ ἐγκα-
τέλιπον Πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς Λάκκον συντεταμμένον, οἱ δὲ
δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν, καὶ ὁ Μιχαίας (5. 2.) καὶ αἱ ἐξοδοὶ αὐτῆ ἀπ' ἀρχῆς
τῆς ἡμερῶν ἀρχαίων, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ τὸ ῥητὸν οἱ Ἱεροὶ Ἑρμηνεῖς τὸ ἐνοῶσι διὰ
τὴν ἀπ' αἰῶνος ἐν τῷ Πατρὶ ἀναρχὸν Γέννησιν τῆς Θεῶ. καὶ σημειῶσαι ἐκείνην,
ὅτι μετὰ τὴν λέξιν τὴν δηλώσαν τὴν γέννησιν, καὶ αἱ ἐξοδοὶ αὐτῆ, σημειοῖ ὁ Προ-
φήτης τὴν ἐξοδὸν τῆς Ποταμῶ τὴν ἐξερχομένην ἐκ τῆς Παραδείσου, μετὰ τὴν
ὅποιαν λέξιν τὴν θῆγγησε καὶ ὁ Μωϋσῆς, Ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται (Γέν. 2. 10.)

Δεύτερον, ὁ Χριστὸς εἶναι Ποταμὸς ἐκπορεύμενος ἐκ τῆς Παραδείσου, καὶ τὴν
χρονικὴν αὐτῆ γέννησιν, καθ' ὅσην εἶναι υἱὸς ἀνθρώπου. ὅτι ἐγενήθη ἐκ τῆς Παρ-
θένης Μαρίας, ἥτις εἶναι Παράδεισος πασῶν τῶν ἀρετῶν. ὅθεν καὶ ἡ Ἀγία μας
Ἐκκλησία ψάλλει ἐν τῇ ἐνάτῃ φθῆ τῆς Σαυεοπροσκυήσεως διὰ τῆς Τμνογράφου
Κοσμᾶ, τῆ καὶ ἡμετέρου Ἱεροσολυμίτου. μουσικῶς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος ἀγαρω-
γῆτως βλασήσατα Χριστόν.

Τρίτον, ὁ Χριστὸς εἶναι Ποταμὸς τῆς Παραδείσου, διότι καὶ μικρὸν φθαιόν-
τας εἰς τελείαν ἡλικίαν, ἐπότιζε τὴν κατὰ ξηρὸν Γλῶ τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων
μετὰ τὴν διδαχλήν, μετὰ τὸ ἐλπίσ τε, καὶ τῆς Θεραπείας, καὶ παραδόξως ἐνε-
ργείας, ὅπως ἐνήγγησε μετὰ τὴν δύναμιν, καὶ χάριν τῶν θαυμάτων αὐτῆ, ὅθεν
καθήμενος ἐπὶ τῆς Πηγῆς τῆς Γακαῶ, δίδει τῇ δεξιᾷ Γυναικὶ ὕδατα, καὶ ὅ-
ποια δὲν τὴν ἀφίενται γὰρ δεξιᾷ πλέον εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἐκραζεν εἰς τῆ λόγους
παῖδας

παύσαι οὖν διψῶντας, διὰ τὴν σβέσασαι τὴν δίψαντας, λέγων, ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω (Ἰωάν. 7. 37.) καὶ δὲν διώκεται τινὰς ἀπ' αὐτῶν τὴν Πηγὴν, ἀλλὰ πάντες καλεῖνται τὴν θεραπεύσασαι τὴν δίψαντας ἀπὸ τοῦτο τὸ σωτήριον ὕδωρ, χωρὶς τὴν πληρώσασιν ἀργύρου, ἢ χρυσοῦ, ἢ τὴν κάμωσιν ἄλλω τινὰ ἑναλλαγῶν πραγμάτων. ὅθεν ὁ Ἡσαΐας (12. 3.) αὐτλήσατε ὕδωρ μετ' ἀφροσύνης ἐκ τῆς Πηγῶν τῆς σωτηρίας.

Τέταρτον, Ποταμὸς ὁ Χειρὸς, καὶ μάστις γονιμώτατος, καθὼς ἔπαθεν ἐπὶ Σαυρῶν, ἐκεῖ ἐκεῖνος ὁ γήινος Ποταμὸς τῆς Παραδείσου ἐκπορεύομενος ἀπὸ τὸν Τόπον τῆς τρυφῆς, καὶ χωριζόμενος εἰς τέσσαρας ἀρχὰς, ἐπότιζε καὶ τὸν Παράδεισον, καὶ ἔκαμνε καὶ καρποφόρος ἄλλας τόπους κατὰξήρας, καὶ ἀκαρπυς.

Ἐδῶ ἀπὸ τῆς αἰωγμίνου Πλάρα τῆς Κυρίας μας ἐτρίξεν ὄχι μόνον ὕδωρ, ἀλλὰ καὶ αἷμα, τὸ ὁποῖον ἐκχυθὲν, πρῶτον ἐρρατίσεν ὅλον τὸ σῶμα αὐτῆς, καὶ ἔπειτα τὸ Κρανίον τῆς Ἀδάμ, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο, καὶ ἀκολούθως ἠγιάσθη ὅλος ὁ πλησίον ἱερός Τόπος ἐκεῖνος ἀπ' ἐκεῖνο τὸ ἅγιον χεῖσμα, εἶτα μετῴσθη εἰς τέσσαρας ἀρχὰς, μετὰ τὴν δραστηριότητα αὐτῆς δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν ἐπότισε, καὶ ἠγίασεν ὅλην τὴν τετραπέρατον Οἰκωμίνου, δηλαδὴ Ἀνατολίαν, Δίον, Ἀρκτον, καὶ Μεσημβρίαν. ὅθεν ἔπος ὁ Τόπος τῆς Κρανίως, διότι ἦτον διαμεσμένος εἰς τεμωρίαν, καὶ παιδῶσιν τῆς πταύσων, ἦτον κατηραμένος, διότι ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμαίμενος ἐπὶ ξύλῳ (Γαλάτ. 3. 13.) τῶρα διὰ τὸ ἐκχυθὲν αἷμα τῆς Χειρῆς εἰς αὐτὸν, ἔγενεν ἀγιώτερος ἀπὸ ὅλης, καὶ ἅπασα ἡ Γῆ, ἡ ὁποία διὰ τῆς ἀμαρτίας τῆς Πρωτοπλάσσεως, καὶ ἄλλων ἀνθρώπων ἔσα ὑποκειμένη εἰς τὴν θείαν κατάραν, δὲν ἐβλάστανεν ἄλλο, παρὰ ἀκαΐδας, καὶ τειβόλης, τῶρα διὰ τῆς αἵματος τῆς Χειρῆς φιλιώθεισα μετὰ τὸν Θεὸν, καὶ πάλιν ἀλογηθείσα, ἔγενεν τόπος καρποφόρος, ὅπως δίδει πολλὰς, καὶ πολλὰ διαρέσας τῶν Θεῶν καρπῶν.

Βεβαιῶνται ταῦτα ἀπὸ τῆς μαρτυρίας τῆς Θείας Γραφῆς, καὶ ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγίων Πατέρων. Ὁ Προφήτης Ζαχαρίας εἰς τὸν ποσεινότατον καιρὸν τῆς θανάτου τῆς Κυρίας, εἶπε (13. 2.) καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λέγει Κύριος Σαββαῶθ, ἔξελοθῆσθε τὰ ὀνόματα τῆς εἰδώλων ἀπὸ τῆς Γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῆς ἔσαι μνεῖα, καὶ οὐδὲ ψεῦδοπροφητείας, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἔξαιρέω ἀπὸ τῆς Γῆς.

Πέμπτον, καὶ τελευταῖον, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἶναι Ποταμὸς εἰς τὴν ἑνδοξον αὐτοῦ Ἀνάστασιν, καὶ Ἀνάληψιν. Ἀγῆκε τῆτος ἀπὸ τῆς Πηγῆς τῆς Τάφου, καθὼς ὁ ἄλλος ἀπὸ τῆς Πηγῆς τῆς Παραδείσου. ὡ καὶ πόσον ἐπότισε τῆτος ὁ Ποταμὸς τὴν Γῆν, καὶ τὴν ἔκαμνε τὴν γεννήσκει φυτείας νέας, τῆς ὁποίων αἱ αἰαδενδράδες πόσον ὑψώθησαν, ὅπως ἔφθασαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Παράδεισον. αὐοίγοντας ὁ Σωτὴρ ἡμῶν πρὸς τὴν Σαμαρείτιν τὴν δύναμιν, καὶ ἐνέργειαν τῆς Πηγῆς τῆς ὕδατος αὐτῆς, εἶπεν, ὅσδ' αὐ πῆς ἐκ τῆς ὕδατος ἔγω δάσω αὐτῆς, ἔ μὴ διψήσκει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ ἐγὼ δάσω αὐτῆς, γεννήσκειται ἐν αὐτῆς πηγὴ ὕδατος ἀλλομίνης εἰς ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάν. 4. 14.)

Τόσον

Τόσον αἰαβαίνει τὸ ὕδωρ μετὰ τέχην , ὅσον εἶναι ὑψηλὸς ὁ τόπος , ἀπὸ τὸν ὁποῖον κατεβαίνει . οὗτος ὁ ἡμέτερος Ποταμὸς ἀπὸ πόθεν , καὶ πῶς κατεβαίνει ; ἐκ τῆς Οὐρανοῦ , ἐκ τῆς Πατρικῶν Κόλπων , καθὼς εἰδείχθη ἀπ' αὐτῆς τῆς Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει (21. 1.) καὶ ἰδιεξέμοι Ποταμὸν καθαρὸν ὕδατος ζωῆς , λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον , ἐκπορεύμενον ἐκ τῆς Θρόνου τῆς Θεῆς , καὶ τῆς Ἀρχῆς . ἐπειδὴ ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον , ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν καθαρῶτάτην Μήτηρ τῆς Παρθένου . ἐκ τῆς Μητρὸς τῆς Παρθένου ἐπήγεν εἰς τὸν Κόσμον , ζητῶν τὸ πρόβατον τὸ ἀπολωλὸς , καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς Γῆς , ὅταν ἐκατέβη εἰς τὸν Ἀδὴν . ἴδεις τὸ κατέβασμα ; τὰρα ἴδεις καὶ τὸ αἰεθασμα , τὸ ἵπαιον ἔγινεν ὅχι μετὰ αἰθροπίνην τέχην , ἀλλὰ μετὰ δύναμιν Θεῶν .

Πρῶτον λοιπὸν ἔγινεν ἡ αἰεθασις εἰς τὸν ἑαυτόντα , ἐπειδὴ καὶ εἰς ἄλλους , οἱ ὁποῖοι λυτλήσαν ὕδατα ἐν ἀφροσύνῃ ἐκ τῆς Πηγῶν τοῦ Σωτῆρος . αἰεθῆν ἐκ τοῦ ἁδῶ , καὶ ἐκ τῆς ἁφῆ λαμβανόμενος σῶμα , ὅχι ἀδοξον , ἀλλὰ εἰδοξον , περιχυλόμενος ἀπὸ πλῆθος Ἁγίων Πατέρων , οὗτοι ὁποῖους εὐγαλεν ἀπὸ τὸν Ἀδὴν .

Πρῶτον αἰεθῆν εἰς τὴν Παρθένον , ἐπειδὴ ἐφαίη εἰς τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον τὴν Μαγδαλιανῶν , εἰς οὗτον Ἀποστόλου , καὶ εἰς ἄλλους ἐκλεκτοὺς ἀνδρας , καὶ γυναῖκας , καὶ τέλος πάντων μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς Ἀνάστασίν σου , αἰεθῆν εἰς οὗτον Οὐρανὸς , καὶ αἰεθῆν τόσον ὑψηλὰ , ὅσον εἶναι ὑψηλὰ καὶ ὁ Πατήρ , ἐκ τῆς ὁποῖας οὗτον κέλπος ἠΐθεν εὐγῆ , καθὼς μόνοςτα λέγει . ἔβηλθεν παρὰ τῆς Πατρὸς , καὶ ἐβήλθεν εἰς τὸν Κόσμον , πάλιν ἀφίημι τὸν Κόσμον , καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα (Ἰωάν. 16. 28.) καὶ ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τῆς Θεῆς , καὶ Πατρὸς , καὶ μεσιτῆσῃ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς διὰ λόγους καὶ μᾶς σείλη τὸ Ἁγιὸν τα Πνεῦμα , καὶ χαρίσῃ δῶρα τοῖς ἀνθρώποις , καὶ ποτίσῃ , καὶ καὶ ἀφραῖν τὸ περιβόλι τῆς Ἐκκλησίας , καὶ μάρισα , καὶ ξεχωριστὰ τὴν ἐκλεκτῶν , καὶ ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς αὐτῆς Ἀναστάσεως μετὰ ὕδατα τῆς χαρίτων αὐτῆς . Ὡς καὶ πόσῃν ἔχαιρετῶν ἀξίαν , καὶ προνόμιον ἔχει τῆτος ὁ Ναὸς , ὅστις προτυπῆτο ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἀκακίας ἐν τῷ Παραδείσῳ .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἐνδοξος , καὶ Θεῖος Ναὸς προτυπῆτο καὶ ἐν τῷ Φυσικῷ Νόμῳ .

Ὅτι ὅχι μόνον εἰς τὸν τῆς ἀθωότητος Νόμον , ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Φυσικὸν ἦτον προτυπῆτος ὁ ῥηθῆς Ναὸς τῆς τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως , παραδείγμα φανερὸν ἔχομεν τὸν Πατριάρχην Ἀβραάμ . ἀναγινώσκουμεν ἐν τῇ Γενέσει (22. 2.) πῶς ὅταν ἐκατοικῆσεν αὐτὸς ὁ σιβαῖσμιος Πατριάρχης εἰς τὴν Βηρσαβὴ ἐν Γεράροις , εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός . λάβε τὸν Υἱόν σου τὸν ἀγαπητόν , ὃν ἠγάπησας τὸν Ἰσαὰκ , καὶ προσθήτη εἰς τὴν Γῆν τὴν ὑψηλῶν , καὶ αἰνεγ-

αἰένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκάρπωσιν, ἐφ' ἣν τῷ Οὐρανῷ ὁ αὐτοὶ εἶπω. ὑπακούσας δὲ, παρέλαβε τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸν τόπον ὅπου τῷ εἰδείξεν ὁ Κύριος, ἐλέγετο δὲ Γῆ ὑψηλὴ, ἢ ὡς ὁ Σύμμαχος ἐρμηνεύει, ὀψείας, ἢ ὡς ὁ Αἰκύλας, κατὰφανής. τῆτος δὲ ὁ τόπος ἄλλος δὲν εἶναι ὁμολογημένως παρὰ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἑξηγηταῖς, παρὰ τὸ μέσον ἐκεῖνο τῆς Οὐραίνης Ἰσδαίας, ἢτοι ἡ Γερουσαλήμ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκτίσθη ὁ Ναὸς τῆς τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἀναστάσεως. ὅθεν ἐκεῖτο ὅπου λέγεται παρὰ τῷ Ἡσαΐα (22. 1. 5.) τὸ ῥῆμα τῆς Φάραγγος Σιών, ὁ Θεολογῶν, καὶ ὁ Σύμμαχος τὸ ἐρμηνεύει, Φάραγγος ὀψείας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Γερῶν Γραφῇ, πολλάκις ἢ πρὸς τὴν Γερουσαλήμ ὁδὸν, λέγεται ἀνάβασις. ἐν δὲ τῇ κορυφῇ τῷ Οὐρανῷ τῆς Ἰσδαίας, ἦτον καὶ ἕνα ξιχωρεσὸν ὄρος, ὀνομαζόμενον Μορέα, τὸ ὁποῖον, καὶ τὸν Γερώνυμον, ἐρμηνεύεται Φωτίζον, ἢ Φέρον. τῆτος εἰδείξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸ τὸν υἱὸν τῆς εἰς ὀλοκάρπωσιν, καθὼς λέγουσιν οἱ Ἑβραῖοι, μετὰ ὅποιον συμφωνοῦν εἶναι καὶ ὁ ἱερός Γερώνυμος, καὶ ἄλλοι, ἔνθα εἰς τὸ μετέπειτα ἐκτίσθη ὁ Ναὸς τῷ Σολομῶντος. συμπεραίνεται ἡ γνώμη αὐτὴ ἀπὸ τὸ διάστημα τῆς πόλεως ἐκείνης, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον τότε ὁ Ἀβραάμ ὅταν ἐλάλητε πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, διότι τῆτος ὁ τόπος ἀπέχει ἀπὸ τῆς Βηρσαβιῆ, τὴν ὁποῖαν βλέπει πρὸς τὸ Νότιον μέρος, διαστήματα τεσσάρων ἡμερῶν, καὶ τὸν θεῖον Γερώνυμον. βεβαιῶνται τὸ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τῶν λόγων τῆς Γερῶν Γραφῆς λεγόμενης (Γένε. 22. 3. 4.) καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον ὃν εἰδείξεν αὐτῷ ὁ Θεός τῆς ἡμέρας τῆς τρίτης. εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν τόπον δείκνυται τὴν σήμερον καὶ ὁ τόπος τῆς ὀλοκαρπώσεως, τιμώμενος μετὰ Εὐκτῆριον Οἶκον, καὶ Μοναστήριον ἕτω λεγόμενον, ὅμοια τῷ Ἀβραάμ, ὡς εἴρηται ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Κεφαλαίῳ ἐβδόμῳ. ἐπιβεβαιῶνται ταῦτα τὴν γνώμην περισσότερον τὸ προσιδέμενον παρὰ τῆς Θεῖας Γραφῆς εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ εἶναι τῆτος.

Ἐκεῖ ὅπου ἔξάπλωσεν ὁ Ἀβραάμ τὸ χεῖμα, καὶ ἐπῆρε τὴν μάχαιραν νὰ σφάξῃ τὸν Υἱὸν τῆς, καὶ ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸν Ἀγγελοῦ, ἀφ' οὗ ἐλάττωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον ὁ Υἱὸς τῆς, αὐτὴ τῆτος ἐθυσίασεν ἕνα κερὸν κατεχόμενον ἐκ τῶν κερμάτων αὐτῆς ἐν φυτῷ Σαβίχ, ὀνόμασε δὲ ὁ Ἀβραάμ τὸν τόπον τῆς ὀλοκαρπώσεως, Κύριος εἶδε, διότι ἐν ἐκείνῳ τῷ ὄρει εἶδεν ὁ Κύριος τὴν ἀγένειαν τῷ Ἀβραάμ. τὸν ὀνόμασε δὲ ἕτω, ὅχι μόνον χάριν τῆς ὀλοκαρπώσεως τῷ υἱῷ αὐτῆς Ἰσαὰκ, ἀλλὰ πολλὰ περισσότερον προφητικῶ ὄμματι διὰ ἐκεῖνα ὅπου ἔμελλον νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν καιρὸν τῷ Μεσσία, ὡσὰν δηλαδὴ νὰ ἦτελε δεῖχθῃ προφητικῶς, καὶ νὰ προαναφανῆ συμβολικῶς ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως τῷ Χριστῷ εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῷ φυσικῷ Νόμῳ, ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόστομος ἑξηγῶν τῆτος τὸ ῥητὸν, ταῦτα καὶ λέξιν λέγει.

„ Ταῦτα δὲ πάντα τύπος ἐγίνετο τῷ Σταυρῷ, διὰ τῆτος καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς Ἰσραηλῶσις ἔλεγεν, Ἀβραάμ ὁ Πατὴρ ἡμῶν ἠγαθιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη. πῶς εἶδεν ὁ πρὸ τούτων γεγεννημένος Χριστῶν; διὰ τῆς τύπου, καὶ διὰ τῆς σκιάς. καθάπερ γὰρ ἐνταῦθα τὸ πρόβατον προσκλήθη ἀπὸ τῷ Ἰσαὰκ, ἕτω ὁ Λογικὸς Ἀμνὸς προσκλήθη ὑπὲρ τῆς

» Οὐκ ἐμίνης . ἔδει γὰρ ἐν τῇ σκιά προδιαγραφεῖται τὴν ἀλήθειαν . ὅρα γάρ-
 » μοι ἀγαπητέ , πῶς ἀπάντα διὰ τῆς σκιάς προδιετυπῆτο . μονογενὴς ἐκεῖ ,
 » ἢ μονογενὴς ἐν αὐτῷ , ἀγαπητὸς ἐκεῖ , ἢ γνήσιος , ἀγαπητὸς ἢ ἐν αὐτῷ .
 » ἢ γνήσιος . ἕτος γὰρ ἐστὶν ὁ Τίος μετ' ὁ ἀγαπητὸς Φησὶν . ἀπὸ τῆ Πατρὸς ἐκεῖ-
 » νος εἰς ὀλοκαύτως ἀνέφερετο , καὶ τῆτον ὁ Πατὴρ ἔβλεπε , καὶ βεβαίως Παῦ-
 » λος λέγων , ὡς τῆ ἰδίᾳ ὑβ' ἐκ ἐφείσατο , ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδω-
 » κεν αὐτόν .

Ἐκάλεσε ὁ Ἀβραάμ τὸ ὄνομα τῆ γόνης , καὶ τῆ ὄρας ἐκείνης , Κύριος εἶ-
 δέν , ἵνα εἴπω σήμερον ἐν τῷ ὄρει τῆτφ , Κύριος ἔφθη , διότι ἔα γεγοιότα ἔρ-
 γα ἐν τῷ φυσικῷ νόμφ , εἰς ἐκεῖνο τὸ ὄρος προετύπωνται , ἔα ὅποια ὁ Θεὸς καὶ
 Πατὴρ ἐμελλε γὰ κατορθώσῃ μετὸν υἱὸν τοῦ τὸν ἀγαπητὸν , εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος
 τοῦ Κρανίς (τὸ ὅποιον εἶναι μέρος τῆ ὄρας Μοεία) ἢ ὅσα εἰργήσῃ εἰς τὸν πέ-
 ριξ τόπον αὐτῆ , ἐνθα ἐκτίσθη ὁ Ναὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως .

Ἐκεῖ ὁ Μονογενὴς λοιπὸν Τίος τῆ Θεῶ , ἐπ' ἐσχάτων τῆς ἡμερῶν , διὰ τὴν
 σωτηρίαν τῆς ἀνθρώπων γινόμενος ὑπὸ ἡκούς μέχρι θανάτου , θανάτου δὲ Σαυρῆ ,
 ἔγενετο ὀλοκαύτως , ἢ Ἰερῶς , ἢ ἐπρόσφερε τὴν ἑαυτὸν λύτρον , καὶ θυσίαν
 ἐπαύω εἰς τὸν σωρὸν τῆς ἔυλων τῆ τιμῆς Σαυρῆ , εἰς τὸ θυσιαστήριον τῆ Κρανίς ,
 ἢ πρόσεχε καλῶς διὰ τὰ κατὰ λάβης .

Πρεπόντως δίκαιον εἶναι τὰ ὀνομασθῆ προφητικῶς ὁ τόπος εἶθα ἐκτίσθη ὁ
 Ναὸς τῆς τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως , Κύριος εἶδε , ἢ ἐν τῷ ὄρει τῆτφ Κύριος
 ἔφθη , διότι ἐν τῷ Ναφ τῆτφ εἶδεν ὁ Θεὸς ἢ Πατὴρ τὴν τελείαν ὑπακοὴν τῆ
 Τίος αὐτῆ μέχρι θανάτου σαυρικῆ , ὡς εἶρηται . ἐν τούτφ εἶδεν ὁ Πατὴρ τὴν
 Ἀνάστασιν τῆ μονογενῆς αὐτῆ Τίος . ἐν τῆτφ εἶδε τὸν Τίον αὐτῆ ἀγόμενον ὡς πρό-
 βατον ἐπὶ σφαγίῳ , ἢ ἐκβοῶς ἑαυτὸν προσφέρωντα , διὰ τὰ ἔλαλειψεν ἔα ἀ-
 μαρτίας τῆς ἀνθρώπων , ἢ τὰ ἔβλεψε μετὸν Πατέρα τὸν Κόσμον . ἐν τούτφ
 ἔφθη ὁ Τίος παραδίδοντας τὸ πνεῦμα εἰς χεῖρας τῆ Πατρὸς αὐτῆ . ἐν τούτφ
 ἔφθησαν πεπληρωμένα ἔα ὅσα ἐπροφητῆθησαν περὶ τῆ Τίος τῆ ἀνθρώπων πα-
 ρὰ τῶν Ἅγιων Προφητῶν , τελειωθέντος τῆ ἔργα τῆς ἀπολυτρώσεως .

Ἐν τῆτφ τῷ Ναφ ἔφθη ὁ Χριστὸς ἀποκαθλωμένος ἐκ τοῦ Σαυρῆ . ἐν τού-
 τφ τῷ Ναφ ἐκείνος ὁ χριστὸς ὑπὸ ἐν τῇ σαρκώσει αὐτῆ ἐλαίφ ἀφροσύνης , ἢ
 ἀγαθιάσεως , ἔφθη κεχρισμένος μετ' ἄρωμα , ἢ ἀρώματα , ἢ ἐντετυλιγμένος ἢ
 μετ' ἄρωμα παρὰ τῆ Ἰωσήφ , ἢ Νικοδήμου τῶν Μαθητῶν τῆ .

Εἰς τῆτον τὸν ἀγιώτατον Ναὸν , ἢ Οὐραϊκὸν Παραδεισον , ἔφθη ὁ Χριστὸς ἐγ-
 γερμένος ἐκ τῆ θανάτου ἐν δεδοξασμένη ζωῇ . ἐν τῆτφ τῷ Ναφ ἔφθη ὁ Χριστὸς
 δόξῃ , ἢ τιμῇ ἐσεμμένος , τὰ εὐγῆ ἐκ τῆ Τάφης τῶν θυρῶν κεκλεισμένων . ἐν
 τούτφ ἔφθη ὁ Τάφος αἰσθητός , μετ' ἄρωμα ἔα λινὰ , εἰς ἔα ὅποια ἦτον τυλιγ-
 μένον τὸ Σῶμα τῆ Ἰησοῦ , εἰς μαρτύριον ὅτι αἴσθη ὁ ἴδιος αὐτὸς Χριστὸς . ἐν τῆ-
 τφ τῷ Ναφ ἔφθη ὁ Κύριος εἰς σχῆμα Κηπωροῦ εἰς τὴν Μαγδαλιναίαν , ὅστις
 λέγων αὐτῇ , μή με ἀπτε , τὴν ἐπρόσβαξε τὰ μὲνύσῃ τοῖς Ἀδελφοῖς αὐτῆ ,
 ἢ Μαθηταῖς τὴν ἐνδοξόντα Ἀνάστασιν .

Τελευταῖον, ἐν τούτῳ τῷ Ναῷ ὤφθη, ὁράται, καὶ ὁφθαίσεται, πῶς συντρέχει, καὶ συνέρχεται ὁλος ὁ Κόσμος, εἰς προσκύνησιν τῆς τύπῃ οὗ ἔστησαν οἱ πόδες τοῦ Λυτρωτοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν ἀξιοθῶσι τὰ λάβωσι δωρεὰν τὴν ἀφῆσιν τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῶν μετὰ πληρεστάτης σωτηρίας, καὶ μείζονος χάριτος, ὅσοι ἀλαβῶσι, καὶ ἀξίως προσέρχονται εἰς αὐτόν.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων λοιπὸν ἀλαβῶστε, καὶ ἀρεμοδίως. Φανερὸν ἐγένετο, ὅτι καὶ ἐν τῷ Φυσικῷ Νόμῳ προὔπῆρχεν ὁ τύπος τῆς Ἀγιωτάτου Ναοῦ, καὶ ἀκολουθῶν καὶ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν γεγονότων, καὶ ἐνεργηθέντων ἐν αὐτῷ, εἰς τὸν καιρὸν τῆς Νόμου τῆς χάριτος. ὡς καὶ πίστην ὑπεροχίω, καὶ χάριν ἀσύγκριτον κέκτηται ὁ Ναὸς ἕως, πάντων τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῇ Οἰκισμένη ἰσραὴν Ναῶν, ὅστις καθὰς προετυπῆτο ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκακίας, ἔτω καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Νόμου τῆς φύσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Ὅτι ὁ αὐτὸς ἡμεῖς προτυπούμενος καὶ ἐν τῷ γραπτῷ Νόμῳ εἰς τὸν Ναὸν τῆς Σολομώντος, ἔτινος, καὶ ἀσυγκρίτως προτιμότερος.

Λ Ἐγίνετο ὁ Μακάριος Ἀπόστολος πρὸς Ῥωμαίους (10. 1.) σκιαὴ εἶχεν ὁ Νόμος τῆς μελλόντων ἀγαθῶν, εἶναι φανερὸν ὅτι ὅσα σκιαῶς, καὶ τυπικῶς, ἐγένοντο εἰς τὸν Νόμον τὸν παλαιὸν, καὶ τὸν Ἰσραϊτικὸν Λαόν, ἔμελλον τὰ γένην εἰς τὸν Νόμον τῆς χάριτος ἀληθῶς, καὶ πραγματικῶς.

Καθὰς λοιπὸν ἐσάθη ὁ Ἰσραϊτικὸς Λαὸς τύπος, καὶ ὁμοίωμα τῆς Χερσανύμου Λαοῦ, ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ Πασχατικὸν Ἀρνίον τῆς δι' αἵματος σφαγῆς, καὶ θυσίας ἐν τῷ Σταυρῷ, τὸ Μάνα τῆς ἐν τῇ ἱερῇ Βήματι αἱμαμάκτε προσφοράς, ἢ τοῦ Ἀαρῶν ἱεροσύνη τῆς Εὐαγγελικῆς, οὕτω εἰς τὸν ἴδιον παλαιὸν Νόμον προὔπῆρξε τύπος, καὶ παράδειγμα τοῦ ἀγιωτάτου Ναοῦ τῆς Ἀνασάσεως τοῦ Κυρίου, ὁ τοῦ Σολομώντος Ναός, καθὰς καὶ ὁ Σολομών τύπος αὐτῆς τῆς Κυρίου, ὅθεν καθὰς ἀσυγκρίτως εἶναι ἀγενέστερος, καὶ ἐνδοξότερος ὁ Χερσὸς τῆς Σολομώντος, ἔτω καὶ ὁ Ναός τῆς Ἀνασάσεως εἶναι ἀσυγκρίτως ἀγιώτερος, καὶ ἐνδοξότερος τῆς Ναοῦ τοῦ Σολομώντος.

Μεγαλοπρεπῆς, καὶ πολῦτιμος ἐσάθη ὁ Ναός αὐτός, ἐπεὶ καὶ ὅλα του τῶ μέρη ἦσαν κατεσκευασμένα ἀπὸ χρυσοῦ, καὶ ἄλλω πολῦτιμον καὶ ὑλλῶ καὶ ἐργασίαν. ἀλλ' ὅμως μεγαλοπρεπέστερος, καὶ πολλὰ τιμιώτερος ἐγένετο ὁ Ναός τῆς Ἀνασάσεως τῆς Χερσῆς, ἐπεὶ καὶ τῆτος ἐκτίσθη, καὶ ἐβάφη ἀπὸ τὸ πανάχραντον αἷμα τῆς Κυρίου ἡμῶν, τιμιώτερον ἀσυγκρίτως ἀπὸ ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ κάθε ἄλλο πρᾶγμα φθαρτόν. περίφημος ἐσάθη ὁ Ναός ἐκεῖνος, διὰ τὴν καὶ ὁ οἶκος ἐν τῷ οἰκοδομῆσαι αὐτὸν λίθοις ἀκροτόμοις ἀργοῖς ὠκοδομήθη, καὶ σφύρα, καὶ πέλεκυς, καὶ πᾶς σκευὸς σιδηροῦν οὐκ ἠκούσθη ἐν τῷ οἴκῳ ἐν τῷ οἰκοδομῆσαι αὐτὸν (3. Βασιλ. 6. 7.) διὰ τὴν τὴν γυνῶν τῆς Ἰσραὴν, ἐσχίζοντο οἱ λίθοι. χωρὶς ἤχου διὰ μέσε αἵματος σκώληκος τινὸς ἔχοντος τοιαύτην ἀ-

ρετλήν καὶ σχίζη ἕως πέτρας, καθὼς ὡς λέγεται τὸ αἷμα τῆ Τράγῃ σχίζει τὸν ἀδάμαντα, τὴν ὁποίαν ἑαυτὴν ἐνέργειαν τῶν σκολήκων, τὴν ἤξευρε καλὰ ὁ σοφώτατος Σολομών, ὅμως ὁ Ναὸς τοῦ ἁγίου Τάφου εἶναι ἐπισημότερος, διότι ἡ πέτρας μὲ ἕως ὁποίας ἐκτίσθη, ἐσχίσθησαν καὶ τὸν Εὐαγγελιστὴν διὰ τῆ ἐκχυθέντος αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος λέγεται σκόληξ καὶ οὐκ αἰθρῶπος. καὶ ὅτι καὶ ἐκτίσθη μέρος τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπὸ ἑαυτῆς ἕως πέτρας, εἶναι ἀκόλλητον, καὶ ἀληθινόν, διότι ἐπειδὴ καὶ ἦσαν ἐκεῖ, διατὶ καὶ μὴ ἕως μετὰ χειρισθῶσι καὶ αὐταῖς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆ Ναοῦ;

Ἡ Φήμη ἐκείνη τοῦ Ναοῦ διασπάρη εἰς ὅλην τὴν Οἰκουμένην, ἔθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ἤρχοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ καὶ προσκυνήσασιν, καὶ καὶ θυσιάσασιν τῷ Θεῷ ἐν αὐτῷ, μάλιστα καὶ ἄλλα ἔθνη εἰς θίαν αὐτῆ. ἕως τῆτος ἔγενεν ἐπιφανέστερος, διότι ὅλη ἡ Γῆ ἐλαμψεν ἀπὸ τῆς λαμπρότητος αὐτῆ, ἔθεν ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ Κόσμου, καὶ ἀληθῆς Ἰσραηλίται (καὶ οὐ τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, καὶ ἄλλων ἔθνικῶν) συτρέχουσι χάριν ἀλαβείας, καὶ ἀσεβείας εἰς προσκύνειν τε ἀπὸ τόπους μακροτάτους.

Ἡ τὸν τότε ὁ Θεὸς ἔλεως εἰς ὅδῃ προσδχομένους αἰθρῶπες ἐν τῷ Ναῷ τῆ Σολομώντος, καὶ εἰσήκε τῆς φωνῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ τῷ εἰρήνῃσιν ὁ Θεὸς μὲ ὅδῃ αἰθρῶπες, διότι ὁ ἄκρος Ἀρχιερεὺς Κύριος ἡμῶν παρακαλεῖ δι' αὐτῶν τὸν Πατέρα αὐτῆ.

Ἐκεῖ πίπτοντες πῦρ ἀπ' Οὐρανοῦ ἰτελείωσι, καὶ ἰβραβαίως τὴν θυσίαν τὴν ἐπάνω τῆ βήματος, ἀλλ' ἐν τῷ τῷ ἐτελείωθῃ ἡ αἰμαίματος θυσία τῆ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ πῦρ τῆς ἀγάπης αὐτῆ, καὶ ἐκάν ἀπὸ τῆ ἁγία πάθη, καὶ ἐσερεύθῃ ἐν τῷ Βωμῷ τῆ Σαυρῆ.

Ἐσαῖθῃ ὁ Ναὸς τοῦ Σολομώντος περίφημος, ὅτι ἐκεῖ ἦτον τὰ Χερσβίμ, τὸ Γλασῆριον, ἡ Κιβωτὸς τοῦ Μαρτυρεῖς, τὸ Μαίνα, ἡ Ῥάβδος τοῦ Ἀαρῶν, τὸ Χρυσὸν Θυματήριον, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλ' ἐδῶ δὲν σοῦ φαίνεται καὶ εἶναι πλέον τιμιώτερος ὁ Τάφος τῆ Κυρείμας, ἐνθα ὁσάκις εἰσερχόμεθα, ποσάκις βλέπομεν τὸν Σωτηράμας καὶ κείτεται ἐν τῆ Σινδόνι, καὶ ὀλίγον ἐκεῖ ἰσάμενοι, αὐθις καὶ βλέπομεν τὸν Ἀγγελον καὶ κάθεται εἰς ὅδῃ πόδας τε, καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν τὸ Σαδάριον τυλιγμένον;

Μήτε πρέπει καὶ ἀμφιβάλλῃ τινὰς, ὅτι καθὼς ἐκπαλαι, ἔτω καὶ τῶρα δέχεται ὁ Θεὸς ἕως θυσίας τῶν πιστῶν ὅπου ἐκεῖ γίνονται, καὶ καὶ συγχωρῆ τὰ ἀμαρτήματα τῆ λαῶ, καὶ καὶ δείχῃ τὴν ὀρθλὴν ὁδὸν, διὰ τῆς ὁποίας καὶ περπατῆ, καὶ καὶ δίδῃ δόξαν εἰς αὐτὸν τὸν τύπον, καὶ καὶ χαρίζῃ ὅλας τὰς πνευματικὰς χάριτας.

Ἐκ τῶν λοιπῶν συνάγεται, ὅτι ὁ Σολομών ἐν τῷ Γραπῷ Νόμῳ ἦτον τύπος τῆ Χριστοῦ, καὶ ὁ Ναὸς τῆ Σολομώντος ἦτον ὁ τύπος, καὶ ἡ σκιά τῆ Ναῦ τῆς Ἀναστάσεως τῆ Χριστοῦ, ὅστις καὶ χάριν τῆς ἐκτίσθη.

Εἰταῦθα δὲ σημειωτέον καὶ τῆτος, ὅτι ὅταν προηγῶνται χάριν τινὸς ἑτέρου τύποι τινὲς, καὶ σχέδια, δύο πράγματα θεωροῦνται, ἕνα, ὅτι ἐκεῖνα δὲν γίνονται

ται

ται δια λόγων, ἀλλὰ χάριν ἑτέρων τινός, ἐκείνους δηλονότι δι' ὃ γίνονται. ἄλλο, ὅτι πλείον δὲν κάμνουν χρεία νὰ μὴν ὦσιν ἐκεῖνοι οἱ τύποι, καὶ τὰ σχέδια, ἀλλὰ μόνον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔγιναν καθὼς προετυπῆντο. ὅθεν ἐπειδὴ καὶ ὁ Ναὸς τῆς Σολομώντος ἐσάφη, ὡς εἴρηται, τύπος, καὶ σχέδιον τῆς Θεοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, καὶ αἰνομικαὶ λατρεῖαι, τύπος τῶν ἀληθειῶν, καὶ διαγγελικῶν, ἀκολούθως αὐτὸς ἔχει νὰ μὴν εἰς τὸ δεικνύειν, καθὼς καὶ αἱ λατρεῖαι αἱ Εὐαγγελικαὶ, ὁ δὲ Ναὸς τῆς Σολομώντος τὰ μὴν, ὡς καὶ εἶπαι, εἰς ἐρήμωσιν παντοτινῶν, καὶ αἱ θυσίαι τῶν Ἰσραηλίων εἰς ἀδύτησιν. καὶ ὅσα περὶ τούτων εἶπεν ὁ Ἰσραηλίων λόγος τῆς Χρυσόμοια εἰς πλάτος.

Ὡς καὶ ποσὸς ἔχει ὑπεροχῆς, καὶ ἀγιότητος ἐσάφη τῆτος ὁ Θεὸς Ναὸς τῆς τῆς Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ὅστις εἰδείχθη, ὅτι ἦτον προτυπῆμενος καὶ ἐν τῷ Γραφῆ Νόμῳ, καθὼς καὶ ἐν τῷ Φυσικῷ, καὶ τῷ τῆς ἀκακίας καιρῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ὅτι ὁ Θεὸς οὗτος Ναὸς προφητεύθη δι' αἰνιγμάτων, καὶ παρὰ τῶν Προφητῶν, καὶ κατὰ τίνα τρόπον.

Α Τξάισι τὴν δόξαν, καὶ τὸ ἀξιάγασον τῆς Θεοῦ τῆτος Ναοῦ, σιμὰ εἰς τὰ αὐτὰ εἰρημένα προσέτι καὶ αἱ θεόπνευστοι Προφητεῖαι, ἐκ τῶν ὁποίων, δύο καὶ μόναι φέρνομεν εἰς τὸ μέσον. ἡ πρώτη εἶναι τῆς Προφητείας Δαβὶδ, καὶ ἡ δευτέρα τῆς Προφήτης Ἀγχαίς. ὁ μὲν οὖν Δαβὶδ εἶπε (Ψαλμ. 28.) καὶ ἐν τῷ Ναῷ αὐτῆς πᾶς τις λέγει δόξαν. ἀλλὰ ἔχον ποῖος νὰ εἶναι τῆτος ὁ Ναὸς εἰς τὸν ὁποῖον λέγει ὁ Προφήτης, ὅτι ὁ καθεύνας νὰ εἴπῃ τὴν δόξαν τῆς Θεοῦ καὶ ἔχον μήπως καὶ εἶναι ὁ Ναὸς τῆς Σολομώντος; εἰς τοῦτο δὲν θάρρῳ νὰ εἴπω τὸ ὄχι, πλὴν αὐτὸν ἦτον καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν, καὶ ἔχει πάντα, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἀπεδοκίμασε παντοῦσιν ὁ Θεός, ὡς δηλῆται εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, καὶ φανερὰ εἰς τὸ δεύτερον Βιβλίον τῆς Παραλειπομένων (7. 21.) καὶ ὁ Οἶκος ἔτος ὁ ὑψηλός, πᾶς ὁ διαπορευόμενος αὐτὸν ἐκρήσεται, καὶ εἶπῃ, χάριν τίνος ἐποίησε Κύριος οὕτω τῆς Γῆς αὐτῆς, καὶ τῷ Οἴκῳ τῆτος; τὸ ὁποῖον ἐκολούθησε διὰ τὰς ἀμαρτίας τῆς Σολομώντος, καὶ τῶν λοιπῶν Βασιλείων τῆς Ἰουδαίας, καὶ τῶν Ἑβραίων, ὡς τὸ μαρτυροῦσι καὶ ἡ ἱεραὶς, καὶ ἡ ἑθνικαὶς Ἰσραηλίας. καὶ προσέτι ἐν ἐκείνῳ μόνον οἱ Ἰσραηλιῶτες ἐθυσίαζον σφάγια, τὰ ὁποῖα πᾶς μήτε ἐμελλε νὰ δεχθῆναι πάντα ὁ Θεός, μήτε ἤθελε νὰ δοξασθῆναι μετὰ αὐτῶν, τὸ ἐφάνησε πολυτρόπως διὰ τῶν Προφητῶν αὐτῶν, ἔξ ὧν ἕνας ὁ Δαβὶδ λέγει (Ψαλ. 49. 9.)

Οὐδέξομαι ἐκ τοῦ Οἴκου Μόσχης, καὶ δὲ ἐκ τῶν Ποιμνίων σε Χειμάρρους. λοιπὸν αὐτὸν ἐκλαμβάνεται καὶ δι' αὐτὸν τὸν Σολομόντειον Ναὸν τὸ, καὶ ἐν τῷ Ναῷ αὐτῆς πᾶς τις εἶπῃ δόξαν, ἀλλὰ πρὸς καιρὸν, ἀληθεῖς δὲ μάλις διὰ παντός, λαμβανόμενος ὁ Νῆς τοῦ Προφήτη διὰ τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, εἰς τὸν ὁποῖον ὄχι μόνον οἱ ἀληθεῖς Ἰσραηλιῶτες προσφέρουσι δόξαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγγελοι.

γελοι, ἡ Ἐθνη τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅσα ἄλλα ἐπλασεν ὁ Θεός, ὅλα ἔρχονται νὰ προσκυνήσωσιν ἐν αὐτῷ τὸν Θεόν. ὅθεν ἕτος ἐστὶν ὁ Ναός, ἐν ᾧ πάστις, τριτέσι πάσα πνοή, Ἀγγελικὴ, καὶ αἰθροπίνη εἰς αὐτὸν αἰνεῖ τὸν Κύριον, καὶ πάντα ἡ Ἐθνη καθένα καὶ τὴν συνήθειαν αὐτῶν λέγει, καὶ ψάλλει δόξαν τῷ Θεῷ, καθὼς καὶ διαδοχικῶς ἄχει τῆς σήμερον καὶ μαρτυρεῖσι, καὶ βεβαιώνουσι, καὶ φανερώουσιν αὐτὰ ἡ πράγματα.

Πάλιν ὁ ἴδιος (Ψαλμ. 68. 29.) ἐπὶ Ἱερουσαλήμ σοὶ οἴσασι Βασιλεῖς δῶρα ἄλλα διὰ ποῖον ἄλλον Ναὸν ἠμπορεῖν νὰ ἐννοηθῶσι ταῦτα ἀρμοδιώτερον, παρὰ διὰ τῶτον, εἰς τὸν ὁποῖον ἦλθον ἀπὸ μακρὰν Βασιλεῖς, Πατριάρχαι, καὶ ἄλλης μεγάλης Ἰουδαίας Ἡγεμόνες νὰ προσκυνήσωσι τὸν Κύριον μὲ δῶρα, καὶ περισσότερα φοραῖς ἡ ἐσελθόν, καὶ ἤδη ἡ πέμπτοι προσκυνῶντες ἐν αὐτῷ τὸν πάντων Βασιλεῖα.

Ἀλλὰ ἂς ἀκῶσωμεν τί λέγει καὶ ὁ Ἀγγέλως, εἶπε λοιπὸν ταῦτα, τὸσον εἰς παρηγορίαν τῶν πιστῶν, ὅσον καὶ εἰς ἔπαινον τῶν Ἀγγέλων Ναοῦ (Κεφ. 2.) ταῦτα λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ἐτι ἄπαξ ἐγὼ σείσω τὸν Οὐρανὸν, καὶ τὴν Γῆν, καὶ τὴν Θάλασσαν, καὶ τὴν Ἠθρᾶν, καὶ συσσειῶμαι πάντα ἡ Ἐθνη, καὶ ἤξει ἡ ἐκλεκτὰ παίδων τῶν Ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν Οἶκον τῶτον δόξης λέγει Κύριος παντοκράτωρ, ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον.

Ταῦτα ἡ λόγια τοῦ Προφήτη ἔκαμαν νὰ κοπιᾶσιν ὁ νῦν πολλῶν Ἰουδαίων, τὸσον Ἰουδαίων, ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἠμετέρων. οἱ Ἑβραῖοι, καθὼς λέγουσιν οἱ ἡμέτεροι Διδάσκαλοι, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ταύτης τῆς Προφητείας, ἐγένεσαν διὰ τὸν δεύτερον Ναὸν τῶν Σολομώντος, τὸν μετὰ τὸν πρῶτον διὰ μέσου τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ ὁποῖου τὴν δόξαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν λέγουσιν αὐτοὶ, πῶς προφητεύει ὁ Προφήτης διὰ νὰ χαροποιθῶσιν οἱ Ἑβραῖοι, ἀρισκόμενοι περίλυποι διὰ τὴν ἐρήμωσιν τῶν πρώτων Ναοῦ, τὸν ὁποῖον ἐχάλασεν ὁ Βασιλεὺς τῆς Βαβυλωνίας. ἀπαρτῆται ὁμως, διότι ἡ δόξα, καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια τῶν δεύτερου Ναοῦ, μετὰ τὸ γύρισμα τῶν Ἰσραηλ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλωνίας, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκεῖν ἠλθὲν ὁ Ζοροβάβελ, ἔχει μόνον δὲν ἦτον μίζων τῆς δόξης, καὶ μεγαλοπρέπειας τῶν πρώτων, ἀλλὰ μήτε ἦτον τὸση λαμπρότης, τὸση δόξα, τὸση μεγαλοπρέπεια, ὅσον ἦτον τῶν πρώτων, καὶ τελειοτάτων, μήτε ἐφαίνετο τὸση πλοῦτος, καὶ τὸσον χρυσίον ὅσον τῶν πρώτων, καὶ ἐπεὶ μήτε ἦτον τὸσον περίφημος ὁ δεύτερος εἰς ἡ Ἱερατικά, καὶ ἡ προρρήσεις τῶν Προφητῶν, καὶ τὴν ἀγιότητά των Λειτουργῶν, μάλλον δὲ ὁ πρῶτος Ναός, τὸν ὁποῖον ἐκτίσεν ὁ Σολομών, τὸσον ὑπερέβαινεν ἐκείνον τῶν Ζοροβάβελ εἰς τὴν φήμην, καὶ εἰς τὴν δόξαν, ὅπως οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι ἐφθασαν νὰ ἰδῶσι τὴν μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὴν δόξαν, καὶ τὸν πλοῦτον τοῦ προτέρου, καὶ Ἰουδαίας τὴν πτωχείαν, καὶ ἀτέλειαν τοῦ δεύτερου, ἔκαμαν μεγαλοψυχῶς ὀδυρμούς, χύοντες ἀμετρα δάκρυα, καθὼς τὸ διηγείται ὁ Ἐσδρας (Βιβλ. 1. Κεφ. 3.) τοῦ ὁποῖου ἡ λόγια εἶναι ταῦτα.

„ Καὶ πολλοὶ ἀπὸ τῶν Ἱερέων, καὶ τῶν Λαϊτῶν, καὶ Ἀρχοντες τῶν Πατριῶν
 „ οἱ πρεσ-

„ οί πρεσβύτεροι, οί εἶδσαν τὸν Οἶκον τὸν πρῶτον ἐν Σεμελιώσει αὐτῶ, καὶ τῶ-
 „ τὸν τὸν Οἶκον ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῶ ἐκλαυον Φωνῇ μεγάλῃ, καὶ ὁ Ὅχλος ἐν
 „ σημασίᾳ μετ' ἀφροσύνης τοῦ ὑψῶσαι ὠδὲν, καὶ οὐκ ἔω ὁ λαὸς ἐπιγινώσκων
 „ Φωνῆν σημασίας τῆς ἀφροσύνης ἀπὸ τῆς Φωνῆς τοῦ κλαυθμοῦ τοῦ Λαῶ. ὅτι
 „ ὁ Λαὸς ἐκραύγασε Φωνῇ μεγάλῃ καὶ ἡ Φωνὴ ἠκέετο ἕως ἀπὸ μακρόθεν.

Καὶ ὁ Γῶσηπος λέγει. ἐνθυμέμενοι οἱ Ἱερεῖς, καὶ οἱ Λαῖται, καὶ οἱ Πρεσβύ-
 „ τεροὶ τῶ Πατριῶν τὸν παλαιὸν Ναὸν, καὶ βλέποντες τὸν νέον ὅπῃ διὰ τὴν πτω-
 „ χεῖαν δὲν ἦτον κτισμένος ὡσαύτῃ ὁ πρῶτος, συλλογιζόμενοι πῶς ἐσμικρύνθησαν ἀ-
 „ πὸ τῆς προτέρας αὐτῶ ἀτυχίας, λυπημένοι, καὶ πολλὰ παραπονεμένοι εἰς τὰ
 „ δάκρυα, καὶ ὀδύρμους βεχέθησαν, οὕτω αὐτολεξεί γραφῶν περὶ Ἰσραὴλ Αἰρ-
 „ χαιολογίας (Βιβλ. ΙΙ. Κεφ. 4.) οἱ δὲ Ἱερεῖς, καὶ Λαῖται καὶ τῶ Πατριῶν οἱ
 „ Πρεσβύτεροι τὸν πρότερον Ναὸν ταῖς μνείαις αἰαπολοῦντες, μέγισόντε, καὶ πο-
 „ λυτελέστατον, καὶ τὸν γεγεννημένον ὁρῶντες ἀπὸ πτωχείας ἐνδέεσκον τῶ πάλαι κα-
 „ τασκαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας ἀδαιμονίας ὑποβεβηκότες, καὶ τὴν ἀξίαν
 „ τῶ Ναῶ λογιζόμενοι, κατήφην, καὶ τῆς ἐπὶ τοῦτον λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμε-
 „ τοι, μέχρι θρήνων, καὶ δακρύων προήγοντο. ἀκόλυστον δὲ εἶναι πῶς μήτε ἤθε-
 „ λον κλαύσῃ, μήτε ἤθελον λυπηθῆ, αὐ ἤθελαν ἰδῆ τετελειωμένα τὰ ὅσα ὑπέ-
 „ σχετο ὁ Προφήτης.

Ὅθεν διὰ ταῦτα τὴν αἰτίαν ἄλλοι Ἰσραῖοι ἐπενόησαν ἄλλῃ μυσθῶν βεβήγη-
 „ σιν, λέγοντες πῶς τὰ λόγια τοῦ Προφήτου τυχαίνει νὰ ἐννοηθῶσι διὰ τὸν Ναὸν
 „ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον μέλλει νὰ κτίσῃ ὁ ἐλθόμενος Μεσίας. ὅμως εἰς τοῦτο ἀπα-
 „ τῆται παντάπασιν, ὅσον ὅτι πολλὰκις, καὶ ὑπὸ πολλῶν Διδασκάλων, καὶ παρ
 „ αὐτῶ τῶ Ἱερῶν Γραφῶν, καὶ τῶν πραγμάτων, εὖ ἀπεδείχθη ὅτι ἀναντιρρή-
 „ τως ἦλθεν ὁ Μεσίας, καὶ δὲν πρέπει νὰ προσμένωσι πλέον ἄλλον, ὅσον καὶ διότι
 „ ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἱερῶν, καὶ Λαῖτῶν, καὶ τῶν Ἀρχόντων τῶν Πατριῶν, καὶ
 „ τῶν Πρεσβυτέρων ἐκλαυον, συλλογιζόμενοι τὴν δόξαν τοῦ προτέρου Ναοῦ, καὶ τὴν
 „ ἀτέλειαν τῶ δατέρας, παρηγορῶντάς τας ὁ Προφήτης Ἀγίας, εὖ λέγει. Σαρ-
 „ σεῖτε, πληρώσω τὸν Οἶκον τοῦτον δόξης. λέγοντάς δὲ τοῦτον, ἐφάνερωσε πῶς
 „ δὲν εἶναι νὰ κτισθῆ ἄλλος τρίτῃ φορᾶ.

Ἄλλοι θέλουν βεβή αὐτῶ, ὅτι νὰ ἐνόησεν ὁ Προφήτης διὰ τὸν Ναὸν τῶ Ἡ-
 „ ρῶν, τὸν ὁποῖον λέγουσι τινὲς πῶς ἦτον πολλὰ μεγαλοπρεπέστερος ἀπ' ἐκεῖνον
 „ τὸν πρῶτον τῶ Σολομῶντος, τὴν ὁποῖαν γνώμην ὡς φανερά ψαδῆ, καὶ μηδενὸς
 „ λόγου ἀξίαν οἱ περισσότεροὶ τὴν ἀπεδοκίμασαν. καὶ ὅσα μὲν οἱ Ἰσραῖοι πλάτ-
 „ τισιν, εἶναι τοιαῦτα.

Τῶν δὲ ἡμετέρων οἱ μὲν λαμβάνουσι τὰ λόγια τῶ Προφήτου, διὰ τὴν δόξαν
 „ ὅπῃ ἐμελλε νὰ λάβῃ ὁ τῶ Σολομῶντος Ναὸς εἰς τὸν καιρὸν τῶ Μεσία, πλὴν ὅχι
 „ ἀπὸ τῶ πρόσκαιρα πλάτη, ἀλλ' ἐκ τῶ θείων, καὶ ὑπὲρ φύσιν δωρεῶν τῶ Χριστοῦ,
 „ διότι εἰς τὴν ἔλθῃ τῶ Κυρίου μας ἐτελειώθησαν φανερά τὰ ὅσα λέγει ὁ Προφή-
 „ τας. ἐκινήθη ὁ Οὐρανὸς ὅταν ἐφάνῃ ὁ Νέος Ἀσὴρ ἐν τῇ γεννήσει τῶ Κυρίου, ὁδη-
 „ γῶντάς εὖ Μάγους εἰς προσκύνησιν αὐτῶ. ἐσείσθη ἡ Γῆ, καὶ ἡ θάλασσα, με-
 „ τὴν

τῶν νίκων , καὶ τῶν τρόπων τῶν Ῥωμαίων , καὶ τῶν Ἰσραηλίων , καὶ τῶν Νήσων . εἰς Ἰερουσαλήμ καὶ εἰς Ἱερουσόλημ , ἐπειδὴ πλησίον εἰς τὴν γέννησιν τῆς Κυρίας , ἐγένετο πρὸς αὐτὴν παρὰ τῆς Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφου πάσαν τὴν Οἰκουμένην . τότε ἦλθεν ὁ ἐκλεκτὸς Χριστὸς , τὸν ὁποῖον ἐπορεύθησαν πάντες , ἐπειδὴ καὶ ἔμελλε γὰρ καὶ πρὸς πάντας τὴν σωτηρίαν .

Ἐπληρώθη ἡμεῖς ὁ Ναὸς τῆς Ζοροβάβελ , ἢ καὶ τῆς Ἡρώδου ἀπὸ δόξαν , ὅταν προσήχθη ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς Μητρὸς τῆς , καὶ τὸν εἰδέχθη ὁ Γηραιὸς Συμεὼν εἰς τὴν ἀγκαλιάς τῆς . μέσα εἰς αὐτὸν πολλαίς εἰδὸν εἶδεν . ἐτήρησε πολλά , καὶ διάφορα θαύματα , καὶ ἐνὶ λόγῳ , ἀπλῶς εἰδοξάσθη περισσότερον τοῦ προτέρου μετὰ τὴν παρουσίαν αὐτῆς .

Εἶπομεν δὲ ὁ Ναὸς τῆς Ζοροβάβελ , ἢ τῆς Ἡρώδου , διότι ἕνας καὶ ὁ αὐτὸς νομίζεται , ἐπειδὴ καὶ ὁ Ναὸς τὸν ὁποῖον ἐμετέκτισεν ὁ Ζοροβάβελ δὲν εἰδαφίσθη τελείως , ἀλλ' ἔμειπεν ἕως τὸν καιρὸν τῆς Οὐρασιαστικῆς , ὁ δὲ Ἡρώδης ἄλλα μὲν μέρη αὐτῆς ἀφροδόμησεν ἐκ θεμελίων , ἄλλα δὲ ἀκαίρως , πολλά δὲ καὶ προσάσθησε , καθὼς ἰσορεῖ ὁ Γεώργιος Βιβλ 15. τῆς Ἀρχαιολογίας αὐτῆς , Κεφ. ἑσάτω , καὶ Βιβλ. 1. περὶ Ἰουδαϊκῆς Πολέμου Κεφ 12. ἔθεν ἡ ἀκαίρως , καὶ ἡ ἀξίως τῆς Ναοῦ δὲν τὸν ἴκαμε γὰρ εἶναι ἄλλος , καὶ διὰ τῆς τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ ὅπου κυρίως ἦτον τοῦ Ζοροβάβελ , ἠμποροῦσε γὰρ λέγεται ὁρθῶς , καὶ ἀληθῶς , Ναὸς καὶ τῆς Ἡρώδου .

Καὶ ταῦτα , καὶ ἄλλα πολλά λέγουσι μετὰ μεγάλῃ ἐράδιαν , καὶ σοφίαν τινὲς Ἐκκλησιαστικοὶ Ἑρμηνεῖς , καὶ Διδάσκαλοι , εἰς ταῦτα τὴν προφητείαν τῆς Ἀγγαίας , ἕτεροι δὲ προσιδέουσι καὶ ἄλλῃ βιβλίῳ , ἢ ὅποια αὐτῆς δὲν φαίνεται τόσον προσφωτῆς εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως , ἀρμόζει ὅμως καὶ τὸν πνευματικὸν τρόπον , καὶ τῆς , καὶ ὡς λέγεται τῆς προσοικειώσεως , δηλαδὴ τὰ λόγια τῆς Προφήτης δύναται γὰρ προσαρμοσθῶσι , καὶ γὰρ νοηθῶσι διὰ τὸν Ἀγιώτατον Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως , ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ λαμπρότατος διὰ τὴν ὑλικὴν κτίσιν αὐτῆς , καὶ αὐτοπύρβλητον εἰς αὐτὸν πολυτέλειαν , καὶ καθ' ὑπερβολὴν μεγαλοπρεπέστατος , διὰ τὴν ἀξίαν , καὶ εὐκλείαν τῶν διαφόρων Κτιτύρων ἔπε καὶ τὸν ἀφροδόμησαν , καὶ παρόντες ἐκεῖ μόνοιτων εἰς τὴν οἰκοδομίαν αὐτῆς ὑπῆρξαν , ὅμως πολλῶν περισσότερον διὰ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα , καὶ ὅποια ὁ Σωτὴρ ἡμῶν εἰς αὐτὸν ἐδαφίστατο , καὶ ἄλλα πολλά θαύματα , καὶ ὅποια εἰς αὐτὸν ἐνεργήθησαν , ὅστις ἐσάθη , καὶ εἶναι χαρὰ ὅχι ἐνὸς Ἑβραίου μόνον τῶν Ἰουδαίων , ἀλλὰ παντὸς τοῦ Χριστιανοῦ Λαοῦ , καὶ τῆς Οἰκουμένης .

Βεβαίως ταῦτα τὴν Ἑρμηνείαν , καὶ δόξαν καὶ ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος , ἐπειδὴ καὶ λογιάζει , πῶς ὅσα ἐπροφήτευσαν οἱ Προφῆται περὶ τῆς παλαιᾶς Ἱερουσαλήμ , τυχαίως γὰρ ἐνοηθῶσι διὰ τὴν νέαν , καὶ ὑλικὴν , διὰ ἐκείνην λέγω ὅτι ὑπερον ἐκτίσθη , εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τὸ σεβάσμιον ὄρος τοῦ Κρανίου , ὁ προσκυνητὸς Τάφος , καὶ ὁ θειότατος ἕτος Ναὸς τῆς τῆς Κυρίας ἡμῶν Ἀναστάσεως .

Λοιπὸν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον , ἀσεβῶς ἠμποροῦμεν γὰρ εἰπούμεν , ὅτι αἱ Προφητεῖαι τοῦ Ἀγγαίου , καὶ τῶν λοιπῶν Προφητῶν , διὰ τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶν-

λομῶντος, ἐρέθησαν διὰ τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, καὶ διὰ τὴν αἰγίαν καθολικὴν Ἐκκλησίαν.

Λέγει λοιπὸν ὁ Κύριος διὰ τῆ Προφήτη. ἐγὼ σείσω τὸν Οὐρανὸν, καὶ τὴν Γῆν, καὶ τὴν Θάλασσαν, καὶ τὴν Ἠερὰν, καὶ συσείσω πάντα τὰ Ἐθνη. Ἐνταῦθα δὲ πάντα φανερά ἐπληρώθησαν, ὅταν εἰς τὸν τόπον τῆτον τὸν ἅγιον ἐσαυρώθη ὁ Κύριος, διατὶ τότε ὁ Ἡλῖος ἔξω ἀπὸ τὸν καιρὸν, καὶ τὴν ἄραντα ὑπερήθη τοῦ φωτός, καὶ ἐσκοτίσθη, καὶ μετ' αὐτῆ ἡ Οἰκωμένη. τότε ἡ Γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ Μνημεῖα κειώθησαν.

Ἐσεισθησαν πάντα τὰ Ἐθνη, διότι ὄχι μόνον εἰς τὸν θάνατον τῆ Χρῆσθ ἦλθον οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ Ἐθνη, ἐπειδὴ καὶ οὐσα ἐπιστημώθη ἡ ἑορτὴ τῆ Πάσχα, οἱ μὲν Ἰουδαῖοι συνήλθον πανταχόθεν, διὰ τὴν προσκυνήσωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, τὰ δὲ Ἐθνη ὡς εἰς κοινὴν πανήγυρον, καὶ ἴσως ἀκόμη περισσότερον ὅταν ὁ Χρῆσθς ὑψώθη ἐπὶ τῆ Σταυροῦ, καθὼς μόνος του τὸ προεῖπε. καὶ γὰρ ἐὰν ὑψώθῃ ἐκ τῆς Γῆς, πάντα ἐκλύσω πρὸς ἑμαυτὸν (Ἰωάν. Κεφαλ. 12.)

Τότε ἦξει ὁ ἐκλεκτὸς πάντων τῶν Ἐθνῶν (Ἀγ. αἰὸς 2.) καὶ ποιὸς εἶναι τῆτος, βίβια ὁ Σωτῆρ ἡμῶν ὁ ποιήσας τὴν σωτηρίαν, ἧτις δὲν ἔλαβε τέλος εἰς τὴν γέννησιν, ἢ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα τῆς ζωῆς αὐτῆ, ἀλλ' εἰς τὸν θάνατον, καὶ τὴν αἰάσασίν, τὰ ὅποια ἔγιναν ἐν τῷ Ναῷ τῆτῳ, διότι δὲν ἤθελεν ἀφελῆσθαι τὸ νὰ γεννηθῆ, αὐτὸ δὲν ἤθελε θελῆσθαι τὸ νὰ λυτρωθῆμεν.

Καὶ πλήσω τὸν Οἶκον τῆτον δόξης. ἐὰν ὁ Οἶκος τοῦ Σολομῶντος ἐπληρώθη δόξης, ὅταν ἐν αὐτῷ ἐφαίη ὁ Χρῆσθς βρέφος, ἢ εἰς τὰς χεῖρας τῆ Συμεῶν, ἢ ὡς εἰρητα, εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς ἡλικίας αὐτῆ, ἢ ἐν μέσῳ τῶν Διδασκάλων, ἢ κηρύττων, ἢ θαυματοποιῶν, ὁ ἅγιος ἔπος ἡμέτερος Ναὸς ἐφαίη πλέον ἐνδοξότερος, καὶ εἰς τὸν θάνατον τῆ αὐτῆ Σωτῆρος, καὶ μετὰ τὴν ἐνδοξὸν αὐτῆ αἰάσασιν, ὅταν λέγω εἰς τὸν θάνατον αὐτῆ ἐφαίησιν καὶ ἐν Γῆ, καὶ ἐν Οὐρανῷ θαυμάσια, καὶ τέρατα, καὶ πολλὰ περισσότερον ἔλαμψεν ὅταν δόξη, καὶ τιμῆ ἐσεφανώθη ἐν τῷ Τάφῳ, καὶ ἔζηλθεν ἀπ' αὐτῆ νικήσας τὸν θάνατον, ὅθεν ἀλόγως εἶπεν ὁ Προφήτης, τὸν Οἶκον, καὶ Τάφον αὐτῆ ἐνδοξον.

Ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ἐὰν εἰς λαμπρότητα, καὶ μεγαλοπρέπειαν τῆ Ναὸ τῆ Σολομῶντος, ἦτον ἀνάγκαιον τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον, διὰ οἰκοδομὴν τῆ Ναὸ, εἰς τὸ νὰ φανῆ ἐπίσημος, ἀλλὰ καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν ἔλεψαν καὶ ἀπὸ τῆτον τὸν Ναὸν τῆ Κυρί, διότι μεγαλοπρεπῶς, ὡς εἶπομεν, ἐκτίσθη παρὰ τῆ ἰσαποσόλου μεγάλῃ Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αἰγίας αὐτῆ Μητρὸς Ἐλένης, ὡς εἰς τὸ ἀκόλουθον Κεφάλαιον θέλομεν εἶδῆ, καὶ πλασιοπαρόχως φυλάττεται, καὶ θέλει φυλαχθεῖ, τῆ ἐν αὐτῷ τὰ φέντος συνεργῶντος, ἐκ τῆ ἐλεημοσυνῶν τῆ ἀσεβῶν, καὶ ἀλαβῶν Ἠγεμόνων, καὶ λοιπῶν θεοφιλῶν Χρῆστῶν, αἱ ὅποια εἶναι ξεχωριστὰ ὑπάρχοντα τῆ Θεῆ, καὶ διαφυλάττεται οὗτος ὁ θεῖος Ναὸς μετὰ μεγίστης δόξης, καὶ τιμῆς, ἐν μέσῳ Ἐθνῶν, ὑπὸ μόχθων, καὶ φροντῖδων ἀδιακόπων Ἀποστολικῶν Ἀνδρῶν, καὶ ἄλλων ἐνα-

ρίτων Ἐπισκόπων, ἢ Πρεσβυτέρων, ἢ Μοναχῶν, τῶν ὁποίων ἡ μέριμνα ἀλλήλη δὲν εἶται, παρά να διατηρηταί ἕτος ὁ Θεῖος Ναὸς πάντοτε ἐν δόξῃ, οἱ ὅποιοι ἔξω ἀπὸ τῆς ἀδιακόπτης θυσίας τῶν χειλέων, ἢ τῶν καρδιῶν, προσφέρουσι προσέτι καθημερινόν ἐν αὐτῷ τὴν αἰμαίναν τῆς Τίς τῆς Θεῆς θυσίας, ἐνθα αὐτὸς πρῶτος θυσία ἐγίεντο εἰς ἔκλειψιν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν.

Αὐξάνει ἡ δόξα αὐτῆ ἢ ἀπ' ἄλλας πνευματικὰς ἐργασίας ὑπὲρ γίνονται εἰς αὐτὸν, ἢ δὲν ἐγίνοντο εἰς ἐκεῖνον τῆ Σολομώντος. αὐξάνει ἡ δόξα, διότι ἐν τῷ τῷ ἔργῳ ἡ ἐλαθρεία τῆ ἀθροπίνης γένος ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμαρτίας. ἐγίεν ἡ μετὰ Θεῶν φιλίωσις, ἢ ἡ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας μετῆς.

Καὶ ἐν τῷ Ναῷ τῷ τῷ δώσω εἰρήνην (Ἀΐσιος 2. 9.) ταύτῃ διηγερίσθημεν παρά τῆ Ἀγγέλου ἐν τῇ γεννήσει τοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐτελειώθη ὑπὸ τῆ Διαπότισ τῶν Ἀγγέλων εἰς τὸν θάνατον. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τῆς Τίς αὐτῆ, λέγει ὁ Ἀπόστολος (Ῥώμ. 5. 10.) διὰ τοῦ θανάτου λέγει, ἢ ὄχι διὰ τῆς προσφορᾶς τῆς εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομώντος, ἢ διὰ τῆς λοιπῆς, ἢ ἄλλα, ἢ εἰπῆμεν μετὰ τοῦ Προφήτου, μεγάλη ἐστὶν ἡ δόξα τῆ Οἴκου τούτου ἢ ἐσχάτη ὑπὲρ τῆς πρώτης.

Μὲ τὸ Κτίριον τῆτο δύνανται νὰ λάβωσιν ὅλοι οἱ ἀλαβεῖς χριστιανοὶ χαρὰν μεγάλην, ἢ τελείαν. καθὼς μὲ τὸ Κτίριον τῆ Ζοροβάβελ ἀφραΐθησαν οἱ Ἰσραῖοι, διότι δὲν ἐχύθη αἷμα νομικόν, ἢτοι ζώων ἀλόγων, ἀλλ' αἷμα λογικόν, ἢ ἀμίαντον. αἷμα διαλλαγῆς αἰωνίης αἰτίαν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἡγιασμένοι, ἢ κεκαθαρμένοι οἱ ἀλαβεῖς πιστοὶ, εἰσάγονται λαχαιμονῶντες μετὰ χαρᾶς, ἢ ἀγαλλιάσεως εἰς ἐκεῖνον τὸν ἐν τῇ αἰῶ Ἱερουσαλήμ Ναῶν, ἐνθα ἀκαταπαύτως δοξολογῆται παρὰ τῶν Ἀγίων Ἀγγέλων, ἢ τῶν Δικαίων τὸ ἐν τῷ τῷ ἐπιγίῳ ἰσφαγμένον Ἀρνίον πρὸ καταβολῆς Κόσμου. ὦ ἢ τί πειχρυσος, ἢ μάλλον ἐνδοξος Ναὸς τῆ προτέρη ἐκείνη ἐχρημάτισεν ὁ Ναὸς οὗτος τῆς τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος ἐσάθη προκεκρηυγμένος καὶ εἰς αὐτῆς τῆς ῥήσεις τῶν Προφητῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΟΝ.

Παρά τίνων ἐκτίσθη κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἢ ποσαχῶς ὀνομάζεται, ἢ ὑπὸ τίνων ἀεκαίνισθη ὑστερον ὁ Θεῖος ἕτος Ναὸς κατὰ διαφόρους καιροὺς.

Πεὶ τῆς ἡδὴ ἀεισκομένης περιφανῆς, ἢ μεγαλοπρεπῆς οἰκοδομῆς τοῦ σεβασμῆς Ναοῦ τῆς τῆ Κυρίου ἡμῶν Ἀναστάσεως, ἀξίον θαυμασμῆ εἶναι διατίτινες Λατίνοι Ἰσραῖκοι, ἢ μάλις ἐκ τῶν ἐπισήμων, βάρβαρον εἰς ἀμφιβολίαν ποῖος ἔχῃ νὰ ἐσάθη ὁ πρῶτος Κτίσις αὐτῆς; ἐπειδὴ ἢ εἶναι φανερόν ἐκ πολλῶν ἀξιοπίστων ἀρχαίων Ἐκκλησιαστικῶν Ἰσραῖκῶν Ἐκκλησιῶν, δηλαδὴ Εὐσεβεῖς τοῦ Παμφίλου, Σακράτης, Θεοδοσήτου, Σαζομένου, ἢ ἄλλων, ὅτι

ὅποιοις

ὁποῖα; καὶ αὐτοὶ ἀέγνωσαν, ὅτι οἰκοδομήθη παρὰ τῶν μεγίστων, καὶ ἰσαποσόλων Βασιλέων Κωνσταντίνου, καὶ Ἑλένης. πρὸ τῆτων ὄμων, ὁποῖος θελεῖ νὰ ἠξάρη αὐτὸν καὶ ἄλλος Ναὸς εἰς τὸν Δεσποτικὸν Τάφον, καὶ εἰς ποίαν καθεύδασαν Δείσκειτο καὶ αὐτὸς, καὶ ὁ σεβασμιος Γολγοθᾶς, καὶ τὸ ἐν Βηθλεὲμ ἅγιον Σπήλαιον, ἐνθα ἐγένετο ἡ τῆ Κυρίας ἡμῶν γεννήσις, καὶ τὰ λοιπὰ σεβάσματα Προσκυνημάτων, καὶ οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει δευτκόμοιοι Χριστιανοὶ, ἀπ' αὐτῶν σχεδὸν τῶν πρώτων χρόνων τῆς εἰς Ὀρανὸς Ἀναλήψεως τῆ Κυρίας ἡμῶν, καὶ μάλιστ' ἀπὸ τὸν καιρὸν τῶν Καισάρων, τούτου Τίτου, καὶ τῆ Ἀδριανῆ ἕως εἰς τὸν καιρὸν τῶν ρηθέντων Βασιλέων, καὶ εἰς τὸ μετέπειτα καὶ διαφόρους καιροὺς, ἃς διέλθη ἐπιμελῶς τὰ ὅσα ἰσορεῖ σοφιστῶν, καὶ εἰς πολλὰ μέρη ὁ αἰοῖδιμος Ἱεροσολύμων Πατριάρχης Κύριος Δοσίθεος, εἰς τὸ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχισμάτων, Βιβλίοντες, ὅθεν ἡμεῖς μόνον λέγομεν τὰ ὅσα ἀνήκουσιν εἰς φανέρωσιν τῆς παύσεως μας ὑποθέσεως.

Ἡ Οἰκοδομὴ λοιπὸν τῆ Ἀγίας τέττα Ναοῦ ἔγινε διὰ προσαγῆς, καὶ ἀναλωμάτων μεγαλοπρεπῶν, τῆτε Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, καὶ τῆς Μακαρίας Μητρὸς αὐτῆ Ἑλένης, περὶ τὸ 326 ἔτος τῆς τῆ Κυρίου ἡμῶν Γεννήσεως, μετὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ πρώτων Οἰκουμενικῶν Σύνοδον, ἥτις καὶ αὐτὴ ἐγένετο καὶ προσαγῆν τῆ ἰδίᾳ Αὐτοκράτορος, διὰ τῆς ὁποίας ἀποσκορακίσας τῆτε Αἰρετικὰς, καὶ κακοδόξους, ἐβλήθη ὁ ἀσεβέστατος ἐκεῖνος νὰ ἀφανίσῃ καὶ τῶν Εἰδωλολατρειῶν, καὶ νὰ ἐγείρῃ Ναὸς πανταχῶς, εἰς ὅν ὁποῖος νὰ προσκυνῆται μόνον ὁ ἀληθινὸς Θεός. ὅθεν ἄρχισε νὰ φέρῃ τῶν βαλλῶντες εἰς ἔργον, καὶ πρῶτον ἐν τῇ Παλαισίῃ, καθὰς ἰσορεῖ Εὐσεβείος ὁ Παμφίλος ἐν τῷ γ'. Λόγῳ Κεφ. 25. καὶ καθεξῆς εἰς τὸν βίον τῆ αὐτῆ Κωνσταντίνου, τῆ ὁποίας τὰ λόγια ἐν περὶ τῆ φράσει διασαφεσέραν κατέληψιν τῶν αἰαγινωσκόντων εἶναι ταῦτα, φυλάττοντες μάλλον τῶν ἔννοιαν αὐτῶν ἢ τὰς λέξεις.

Ἐκ τοῦ τρίτου Βιβλίου Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 25.

Ὅτι ἐν τῷ ἁγίῳ τόπῳ τῆς τῆ Κυρίας ἡμῶν Ἀναστάσεως ἐπρόσαξεν ὁ Μέγας Κωνσταντίνος νὰ οἰκοδομηθῆ Ναὸς Προσκυτήριος.

Κ Αὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἐγένοντο τοιαύτης λογῆς, ἐπιχειρήσθη ὁ Θεοφιλὴς Βασιλεὺς ἄλλοτε ἔργον μεγάλης μνήμης ἄξιον, μετὰξὺ εἰς τὸ ἔθνος τὸ Παλαισινὸν ὅν Ἑβραῖος. καὶ τί ἦτον τῆτο τὸ πανύ ἀξιοθαύμασον; ἐβλήθη δηλαδὴ τὸν μακαριστότατον τόπον τῆς Ἀγίας Ἀναστάσεως τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὄντα τότε ἀφανῆ, καὶ ἀδόξον, καὶ μηδενὶ τῶν πιστῶν ἐκ περιφανείας γνώριμον, νὰ τὸν φανερώσῃ τοῖς πᾶσι, καὶ νὰ τὸν καθεστήσῃ ἐνδόξον, καὶ σεβασμιώτατον. διὰ τῆτο παρὰ τοῦ ἐπρόσαξε νὰ οἰκοδομηθῆ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις Ναὸς Εὐκτήριος,

είσηλθε δὲ ἢ ἐνθύμησις αὐτῆ τῷ Βασιλεῖ , ἔ χερὲς τῆς Θεῖας βελήστε , καὶ προ-
τροπῆς βεβαιώσατε , ἀμὴ αὐτὸς ὁ ἴδιος Χρυσὸς ὁ τῆς Αἰασάσειας αὐτηργὸς , το-
σῶς παρεκίθει εἰς τὸ ἔργον τῆτο τὸν Βασιλέα .

Περὶ τῆς
ἀρίστε-
ως τοῦ
ζωοδό-
χου τοῦ
φωτὸς καὶ
ζωοποιῶ
Σταυροῦ
τῆς Κύ-
ριακῆς
ἀνάγλυ-
φῆς τὸν
βίον τοῦ
ἁγίου
Σιλβε-
στη Πα-
πα Ρώ-
μης, ἐν-
θα εὐ-
ροις τὸν
τρόπον
τῆς ἀρε-
στίας τῆς
των .

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 26. Τ Ο Τ ὸ Λ ὸ Τ Ο Τ ὸ .

Ὅτι τὸ Θεῖον Μήημα τὸ ἐκρυψαν οἱ ἄθεοι μετὰ χῶματι , καὶ εἰδῶλα .

Διότι προλαβόντες ἀνθρώποι τινες ἀσεβεῖς , ἢ νὰ εἰπῶ κάλλιον , μετὰ τὸ μί-
σθον τῶν τοιῶτων ἀσεβῶν , τὸ γένος ὀλοκλήρως τῶν δαιμόνων , ἐφιλονεί-
χισε παντοιοτρόπως , καὶ πολυτρόπως , ὅτι νὰ κρύψασιν ἐν σκοτεινῇ , καὶ νὰ φέρωσιν
εἰς λήθη , καὶ ἀλησμοποίησαν παντελῆ , καὶ αἰδίου ἐκείνο τὸ Θεῶν ἔργον , καὶ ἅγιον
Μήημα τῆς Αἰασάσειας τῆς Χρυσῆς , εἰς τὸ ὅποσον ὁ οὐρανόθεν καταβὰς Ἄγγελ-
λος , διὰ νὰ γένη τῆς αἰασάσειας μινυτῆς ἕκαστῶν τῶν μετὰ φῶς Θεῖον , ἀπε-
κύλισε τὸν ἐπικείμενον τῷ μήματι λίθον , χάσεν τῷ γυναικῶν , αὐτίνες ὡσπερ
ἀπολελιθωμένον ἔχουσαι τὸν νῦν , ἀνθρώπων , καὶ ἴσα μετὰ ὅλας ἐστὶ θανάτων ,
μετὰ τῷ νεκρῶν ἐνόμισαν νὰ εἶναι μέχρι τότε καὶ τὸν ζῶντων Θεῶν τὸν Χρυσόν , ἀλλ'
ἀπηλείψατο αὐτὰς ἅσας γυναῖκας ὁ φανεῖς φωτομορφὸς Ἄγγελος τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ
ἁγίῳ Μήματι ταφέντος Χρυσῆς τῆς ἑκατάστατον , καὶ ζῶντων , καὶ ἠλάθιερωσεν αὐ-
τὰς ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἀπιστίας , λίθῳ δίκλῳ ἐπικειμένῳ εἰς τὸν ἰσθμὸν τῶν γυναι-
κῶν , καὶ ὑποπτον ποιήσας διὰ τῆς ἐκούσιον ταφῆς τοῦ ζητημίνου παρ' αὐτῶν Χρυσῆς
τῆς ζῶντων .

Αὐτὸ λοιπὸν τῆς μήματος τὸ σωτήριον Σπήλαιον ἀσεβεῖς τινες , ὡς προείρηται ,
διενεήθησαν νὰ τὸ κρύψωσιν ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὄψιν , διὰ νὰ τῆς σκιάσωσιν τὴν
εἰθύμησιν , νομίζοντες αἰσθητῶς , ὅτι μετὰ τῆτο ἤθελαν δυνατῶς ἔλαττα νὰ κρύψωσιν
καὶ τῆς αἰασάσειας τῆς ἀλήθειαν . καὶ λοιπὸν διὰ πολλῶν πόνοι , καὶ καμάτων χῶμα
περισσὸν ἐξωθέν ποθεν φέροντες , ἐπέχον ἐπαύω εἰς τὸ ἅγιον Μήημα σκεπά-
ζοντες αὐτὸ , καὶ τὸν πέραξ ἀπαντᾶ τὸν . ἐπειδὴ τὸν γενόμενον ἐκ τῆς ἐπιχύσεως
τῆς χόου ὄχθον κατασρώσαντες μετὰ λίθου κατασρώσεν , ἔτω ὑποκάτω τῆς μηχαν-
ικῆς τῆς λόφου κατέκρυψαν ἐκεῖνο τὸ τῆς αἰασάσειας Σπήλαιον , καὶ ὡς ἔλαβε
τέλος , ὅσον εἰς κρύψιν τῆς ἁγίας Μήματος , τῆς κακῆργων ἢ μηχανῆς , καὶ ῥα-
διουργίας , κτίζουσιν ἐπαύω τῆς γῆς ἐκείνης τῆς τεχνητῆς , καὶ λίθῳ κατασρωμέ-
νης , ἵνα νεκροτάφειον (καθὼς εἶναι δίκαιον νὰ τὸ εἰπῶ) ψυχῶν ἀνθρώπων ,
δηλαδὴ διὰ κατ' ἴδρυσιν , καὶ τιμῆς τῆς νεκρῶν εἰδῶλων τῆς Ἀφροδίτης , χα-
εξόμενοι ταύτῃ τῆς ἀσελγεστάτῃ Θεῶ , ἐπικυρόδησαν τὸν σκοτεινόν , καὶ ἀπό-
κρυφον , καὶ ἐποίησαν θυσίας μυσταῖς , ῥαντίζοντες , καὶ ἐναγίζοντες ἐπαύω εἰς με-
μιασμένους Βωμῆς , καὶ τῆς μιαιρανῆς συνήθειαν . ἐπειδὴ καὶ μετὰ μόνον τοιῶτον Φι-
λοδαίμονα θυσίας τρόπον , καὶ ὄχι ἄλλως πως , ἐνόμισαν νὰ σφραγίσωσιν παντοίως
τὸ θεομισῆς ἔργον , καὶ τῆς πανουργίας , δηλαδὴ διὰ μίση τοιῶτων ἀκαθάρ-
των θυσῶν , καὶ εἰδωλικῶν ἐναγισμάτων , νὰ κρύψωσι , καὶ νὰ φέρωσιν εἰς λήθη
παντε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΝ ΚΑΤΕΧΕΥΜΑΤΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΠΕΤΡΟΣ

παντελή τὸ σωτήριον τῆς αναστάσεως Σπήλαιον, ἢ τὸ τοῦ ἡσυχαστῆ, ἢ ἡ ἐπι-
 θυμιάτων, ἐπειδὴ ἢ δὲν εἶδοντο οἱ τρισάθλιοι νὰ ἐπισησῶν, ὅτι δὲν ἦτον δυνα-
 τὸν ἐκεῖνος ὅπῃ τῶν κτ' τῆς θανάτου νικῶν ἔλαβε, νὰ ἀφῆσῃ ἀφανὲς τὸ ἔργον
 αὐτὸ, ἔδὲ ἦτον δυνατὸν γενόμενος ὑπὲρ Γῆν, ἢ λάμπων ὡς Ἡλίας, ἢ ἀποτε-
 λῶντας τὸν δρόμον εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἀφ' ὃ δηλαδὴ αἴτιση ἐκ νεκρῶν, τὰ μὴ γνω-
 εισθῆ εἰς τῶν συμπάσαν τῶν ἀνθρώπων φύσιν, ἐπειδὴ καὶ ἡ σωτήριος δυνάμις
 λάμπασα, ἢ φωτίσασα τὰς ψυχὰς μάλλον τῶν ἀνθρώπων παρὰ τὰ σώματα,
 ἐπλήρωσε τὸν συμπάντα Κόσμον τῶν λαμπροτήτων, ἢ αἰγῶν τῆς οἰκείης φωτός.

Μὲ ὅλον τὸτο ἔφθασαν ἐκείνων τῶν ἀσεβῶν, ἢ ἀθίων τὰ κτ' τῆς ἀληθείας
 σκλαρωθέντα πανηγύματα παρεκτεινόμενα εἰς χρόνος μακρὰς, καί τινες μῆτε
 ἀπὸ οὐδὲ πώποτε χρηματίσαντες Ἡγούμενος ἔθνων, μῆτε Στρατηγός, μῆτε ἄλ-
 λος Ἐξουσιαστής, ἢ Δυναστής, μῆτε ἀπ' αἰσθῶν οὐδὲ μετὰξὺ Βασιλεῖς δὲν ἀρίστη
 εἰς κατὰ λυσι, ἢ αἰατροπῶν τῆς πανηγύματος τῶν ἀσεβῶν ἐπιτηδῆιος, πλὴν
 μόνος ὁ τῆς παμβασιλείης Θεὸς φίλος, ὁ ἢ πλήρης ἀγίας πνύματος, ὁ Θεοσε-
 βῆς Κωνσταντῖνος Βασιλεὺς. ἔτος τὸν τόπον ὃν προεδηλώσαμεν τῆς αναστάσεως τῆς
 Σωτήριος, ὅτε κατὰ κεκρυμμένον μὲ ὕλας βδελυρὰς, καὶ ἀκαθάρτους, διὰ τὰς
 ἐπιβλαὰς τῶν ἀθίων ἐχθρῶν, ἢ σχεδὸν παντελῶς ἀλισμοιημένον, ἢ ἀγνωσίμῃον
 ἢ παρέβλεψεν, ἔδὲ ὑπέφερε νὰ μὲν ἐπικρατῆς ἔρα ἢ κακία ἐκείνων ὅπῃ τὰ ἐκρυ-
 ψαν, ἀλλ' ἐπικελισάμενος βοηθῶν, ἢ συνεργῶν εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἔμελλε νὰ ἐιεργήσῃ
 τὸν ἑαυτῆ Θεὸν, ἔτω προσέταξε νὰ καθαρίζεται ἀπὸ τὰς ἀκαθάρτους ὕλας, ἀπὸ
 τὰς ὁποίας ἦτον κατὰ χωσμένος, ὡς προείρηται, ὁ τόπος ὁ ἄγιος, δίκαιον ἰομίζον-
 τας μάλισα, ὅτι ἡ Γῆ ὅπῃ ἐμολύνθη μὲ τὰς εἰδωλικὰς, ἢ ἀθεμίτους θυσίας
 τῶν ἀθίων Ἐθνῶν, πάλιν αὐτὸς διὰ μεσολαβήσεως, ἢ ἐπιμαλείας τῆς, νὰ με-
 θέξῃ, ἢ μάλλον εἰπεῖν νὰ ἐπαναλάβῃ τῆς Θεὸς τῶν πρῆτεραν μεγαληργίαν,
 ἢ ἀγιότητά. ὅθεν παρὰ τὸς ἐνεργουμένους τῆς βασιλικῆς προσάγματος, ἐπικτον
 ἀφ' ὑψηλοῦ εἰς τῶν Γῆν κάτω, ἢ συνετείβοντο ριπῆμένα τοῦ ψάιδους τὰ μη-
 χανήματα, συνέπιπτον δὲ, ἢ ἠφανίζοντο μετὰ τῶν εἰδώλων ἢ οἱ τιμώμενα Δαι-
 μονες, καὶ τὰ οἰκοδομήματα τῆς πλαίης κατὰ ἀφίζοντο μὲ αὐτὰ τὰ Ἐόανα, καὶ
 οὐδὲ Δαίμονας.

Λίγει
 ἢ ἑαυτῆ
 Θεὸν, ἢ
 σως δι
 αἰτίας
 τοιαύτης
 καθὼς ὁ
 ἢ ὅλων
 Θεὸς λέ-
 γεται ἢ
 διὰ τι-
 νὶ λό-
 γῳ Θεὸς
 τοῦ Ἀ-
 βραὰμ,
 καὶ ἢ
 σαὰκ, καὶ
 ἢ Ἰακώβ,
 ἢ πῶ καὶ ὁ
 Κύριος
 ἢ μῶν
 κατ' ἐ-
 ξαίρετον
 λόγον
 λέγεται
 Θεὸς τῆ
 μεγάλης
 Κωνσταν-
 τίνος.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 27. Τ Ο Τ Α Τ Ο Τ .

Ὅτι ἐπρόσαξε νὰ ριφθῶσι μακρὰν τὰ χώματα, καὶ αἱ ὕλοι τῆς Εἰδωλείας.

Ομως ἡ μεγάλη προθυμία τοῦ Βασιλέως δὲν ἐστάθη ἕως εἰς τὴν καθάρσιν μόνον, καὶ συντριβῶν τῶν τοιῶτων, ἀλλ' ἐπρόσαξεν, ὅτι τὴν καθάρσιν ριφθῆσαν ἐκείνῳ ὕλῳ τὴν ἀπὸ πετρῶν, καὶ ξύλων ἐκφέροντες, καὶ ἐκβάλλοντες τὴν νὰ τὴν ρίψῃν μακρὰν ἀπὸ τὸν ἅγιον τόπον. καὶ ἐτελειώθη τὸ ἔργον καὶ τὸ πρόσαγμα τῆς βασιλείας. ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν δισέβειαν αὐτοῦ δὲν ἐφαίνετο καὶ ἡ μέριμνα τῆς ἐκκαθάρασις ἀρκετὴ. διὰ τῆτο πάλιν μετ' ἐπιπνοίας θεϊκῆς βουλομένης, προσάξει ὅτι ὅλον ἐκεῖθεν τῆς τόπος τὸ κατεπίπεδον πρόσωπον τὰ σκαφθῆ εἰς πολὺ βάθος τῆς Γῆς, καὶ τὸ ἀναγόμενον ἐκεῖθεν χῶμα, ὡσαύτου μὲν αἵματα εἰδωλικῶν θυσιῶν ὑπῆρχε μεμολυσμένον, νὰ ριφθῆ ἔξωθεν εἰς τόπον μακρότερον.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 28. Τ Ο Τ Α Τ Ο Τ .

Φανέρωσις τῆς Ἀγίας τῶν Ἀγίων Μνήματος.

Ετελειώθη δὲ καὶ τῆτο παραθύς χωρὶς ἀργίας, καὶ ἐπειδὴ τὸ βάθος τῆς σκαπτομένης γῆς ἀλλάξε τὸ χῶμα, καὶ ἐφαίνῃ ἔχον σοιχειῖον αὐτ' ἄλλῃ ἄλλο τὸ καὶ φύσιν τῆς Γῆς, καὶ ἀμόλυτον, τότε λοιπὸν ἀελπίστως ἀνεφαίνῃ καὶ τὸ πανάγιον μαρτύριον τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκεῖνος ὁ ἅγιος τῶν Ἀγίων Τάφος ὅθεν ἀνέστη τριήμερος ὁ Χριστός, ἐπαναλαμβάνει τὴν ἑξ ἀρχῆς εἰκόνα τῆς δόξης τῆς Ἀναστάσεως, καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸ φῶς ὑψερον ἀπὸ τὴν πολυχρόνιον κατέκρυψεν ὑποκάτω τῆς Γῆς, καὶ φαινόμενος καὶ εἰς σὺν τότε συνδεδραμηκότας δισεβεῖς θεαταῖς, εἶδειχεν ἐμφανέστατα καὶ καθαρά εἰς αὐτὸν τῶν τελεσθέντων εἰς αὐτὸν μεγαλοπρεπῶν θαυμάτων τὴν ἰσορίαν, μαρτυρούμενος, καὶ βεβαιώνοντάς μὲν ἔργα, καὶ θαύματα μεγαλοφανώτερα, καὶ αξιοπιστότερα φωνῆς, τῆς Σωτήρος Χριστοῦ τὴν παντοδύναμον ἑξουσίαν.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν 29. Τ Ο Τ Α Τ Ο Τ .

Ὅτι περὶ τῆς Οἰκοδομῆς ἔγραψε πρὸς σὺν Ἀρχόντας, καὶ πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἱεροσολύμων Μακάριον.

Αφ' ἧς δὲ ἐτελειώθησαν ταῦτα, παραθύς πάλιν ὁ Βασιλεὺς διὰ θεασισμάτων βασιλικῶν, καὶ μὲν νόμων δισεβῶν διατάξεις, καὶ μὲν χρημάτων πλεονασίας διανομαῖς, προσάξει νὰ κτισθῆ τριγύρην εἰς τὸ ἅγιον τῆς Ἀναστάσεως Σπήλαιον

λαϊκόν Οἶκος Εὐκτέριος Θεοπρεπής, ἀτρεπισμένος με βασιλικῶ φιλοτιμίᾳ πολυτελῶς, καὶ πλοσίως, ἔχοιζας ὡσαύτ' ἀπὸ χρόνων μακρῶν προμελεστημένον τῆς οἰκοδομῆς τὸν σκοπὸν, καὶ ὡς ὑπὸ θείας, καὶ ὑπερεχέσης προθυμίας προθεωρήσας, ὅπερ ἔμελλεν ἔσεσθαι. καὶ λοιπὸν πρὸς μὲν οὖν Ἠγεμένους, καὶ Ἀρχόντας τῶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἑθνῶν, ἔγραφε παραγγέλλων αὐτοῖς διὰ τῆς Οἰκοδομῆς τὸ ἔργον, ὅπως με πλοσιπάροχαις χορηγίαις χρημάτων ἐκτελέσωσιν αὐτὸ καὶ τὸ μέγεθος, καὶ κάλλος ὑπερφυῖς, καὶ ἀξιοθαύμασον, πρὸς δὲ τὸν κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἱεραρχῶντα ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐπίσκοπον, ἐπέμπευ ἐπιστολὴν, διὰ μέσης τῆς ὁποίας με καθαρῶς, καὶ γνωσιμῶς φωνῶν ἐδηλοποιεῖ τὸν σωτήριον λόγον τῆς ἀληθινῆς ὁμολογίας, καὶ πίστεως, γράφων καὶ τῆτον τὸν τρόπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30. ΤΟΥΤ' ΑΥΤΟΥΤ'.

Ἐπιστολὴ τῆ Ἀγιωτάτου Βασιλέως Κωνσταντίνου τῆ Μεγάλου, πρὸς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις προϊστάμενον Πατριάρχῳ Μακάριον.

Νικητῆς Κωνσταντίνος Μέγιστος Σεβαστὸς Μακαρίω.

Τὸση μεγάλη εἶναι ἡ χάρις τῆ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅση δὲν φαίνεται να εἶναι ἀξία τῆ παρόντος θαύματος μηδεμίᾳ δύναντις λόγων. ἐπειδὴ καὶ τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆ Ἀγιωτάτου Διαποτικῆ Πάθους, ὅση πρὸ πολλῶ ἐκρύπτετο ὑποκάτω τῆς Γῆς, καὶ δὲν ἐγνωρίζετο εἰς τόσας ἐτηρῶ περιόδους, ἕως ἂν ἔμελλε να ἀναλάμψῃ εἰς οὖν ἰδικῆς τῆ θεράποντας, ὅση ἠλδ' ἐξέστησαν μετὰ τῆ αἰάρισιν, καὶ φθορᾷ τῆ κοινῆ ἐχθρῆ πάντων, ἀληθῶς ὑπερβαίνει πάντα νῦν αὐθρόπριον, καὶ μεγάλῳ ἐκπληξίν, καὶ θαύματος προξενεῖ, εἰς τὸσον ὅση καὶ εἰς ὅλους τῆς Οἰκουμένης οἱ σοφοὶ εἰς ἐν συνελθόντες, θελήσωσι να τὸ ἐπαινέσων, καὶ κατ' ἀξίαν να τὸ παραστήσων, εἰδὲ τῆλάχισον δύνανται να εἰπῶσι. Τὸσον πολλαῦ ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀνθρώπινῳ κατὰ τῆ ψυχὴν τὸ θαῦμα τῆτο, ὅσον τῆ Οὐραίνια ὑπερβαίνουσι τῆ ἀνθρώπινα, καὶ διὰ τῆτο λοιπὸν αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἔχω πάντα, καὶ πρῶτον, καὶ μόνον, ὅτι κατὰ τῆς ἀληθῆς πίστεως δεικνύει ἐαυτῆ κατ' ἐκάστῳ με καινότερα θαύματα, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ ψυχᾶι πάντων ἡμῶν να ἀπεδάξωσι προθυμότερον εἰς τὸν ἅγιον νόμον με πᾶσαν σωφροσύνην, καὶ ὁμογνώμονα προθυμίαν. ὅθεν καὶ θέλω να εἶναι ὅλοι εἰς τῆτο κατὰ πεπεισμένοι, τὸ ὅποσον ὑπολαμβάνω να εἶναι καὶ εἰς ὅλους φανερόν, ὅτι περισσότερον ἀπὸ ὅλα φροντίζω, πῶς κατὰ τῆς θείας θέλει τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον τὸν ἐλάφρωσα ἀπὸ ἕνα βάρους, ὅπερ ἔγινεν ἀπὸ ταῖς αἰσχροτάταις προσθήκαις τῶν εἰδώλων, οὕτω να τὸν κοσμήσωμεν με κάλλος οἰκοδομημάτων, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος ἔξ ἀρχῆς ἦτον ἅγιος με κρίσιν θεῶν, καὶ ἀγιώτερος ἐφανερῶδη ἀφ' ἂν εὐγαλεν εἰς φῶς τῆ πῆσιν τῆ Σωτηρῆς Πάθους.

Ἐννοεῖται ἢ ἰπάραιον, ἢ ἰσως καὶ αὐτὸν ἢ διάβηλον.

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006